

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI / PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

POSTPARTUM DÖNEMDE BABA-BEBEK
BAĞLANMASININ FONKSİYONEL DURUMA ETKİSİ

Neslihan TÜRKÇÜER

Haziran 2020
DENİZLİ

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

POSTPARTUM DÖNEMDE BABA-BEBEK BAĞLANMASININ
FONKSİYONEL DURUMA ETKİSİ

HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI / PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Neslihan TÜRKCÜER

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sevgi ÖZKAN

Denizli, 2020

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil ürünü olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

Öğrenci Adı Soyadı : Neslihan TÜRKÇÜER

İmza :

ÖZET

POSTPARTUM DÖNEMDE BABA-BEBEK BAĞLANMASININ FONKSİYONEL DURUMA ETKİSİ

Neslihan TÜRKCÜER

Yüksek Lisans Tezi, Hemşirelik AD

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Sevgi ÖZKAN

Haziran 2020, 60 Sayfa

Çalışmamızın amacı, doğum sonrası dönemde babaların bebeklerine bağlanma düzeyinin, babaların fonksiyonel durumlarına etkilerini incelemek ve etkileyen faktörlerin belirlenmesini sağlamaktır. Çalışmamız Nisan –Eylül 2019 tarihleri arasında Pamukkale Üniversitesi Hastanesi yenidoğan ve sağlam çocuk polikliniklerine başvuran ve 3-12 aylık bebeği olan babalar ile gerçekleştirilmiştir. Analitik ve kesitsel olarak tasarlanan çalışmada, veri toplamak amacıyla “Tanıtıcı Bilgi Formu”, bebek baba arasındaki bağlanmayı ölçmek için ‘Baba- bebek bağlanma ölçeği’, doğum sonu dönemde babaların fonksiyonel durumlarını belirlemek için ‘Babaların Fonksiyonel Durum Envanteri’ kullanılmıştır. Çalışmaya 323 baba dahil edilmiştir. Babaların yaş ortalamasının $32,09 \pm 5,84$, evlilik yaşı ortalamasının ise $26,61 \pm 3,74$ yıl olduğu saptanmıştır. Toplam baba-bebek bağlanma puan ortalaması $76,63 \pm 10,13$, toplam fonksiyonel durum envanteri puanı ise $2,58 \pm 0,34$ olarak tespit edilmiştir. Baba bebek bağlanma düzeyi ve alt boyutları ile fonksiyonel durumları arasında pozitif yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Baba bebek bağlanmasının evlilik yaşı ve bebeğin yaşı ile pozitif yönde ilişkisi olduğu saptanmıştır. Ancak fonksiyonel durumun baba yaşı ve evlilik süresi ile negatif yönde ilişkiye sahip olduğu bulunmuştur. Çekirdek aileye sahip, planlayarak bebek sahibi olan, bebek bakıcısı ve ev işlerinde yardımcısı bulunan, doğuma hazırlık eğitimi alan, gebelik-doğum bilgisi olan babalarda bağlanmanın anlamlı derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan yola çıkarak; doğum sonu dönemde babanın bebeği ile bağlanma derecesinin, babanın fonksiyonel durumunu olumlu anlamda etkilendiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Baba, bağlanma, fonksiyonel durum, post partum

ABSTRACT

THE EFFECT OF FATHER-BABY ATTACHMENT ON THE FUNCTIONAL STATUS IN THE POSTPARTUM PERIOD

TÜRKÇÜER, Neslihan

M.Sc. Thesis in Nursing

Supervisor: Prof. Dr. Sevgi ÖZKAN

June 2020, 60 Pages

The aim of this study is to investigate the effects of fathers' attachment to their babies on the functional status of fathers during postpartum period and to determine the factors affecting them. The study was carried out between April and September 2019 with fathers who had 3-12 months old babies who applied to Pamukkale University Hospital neonatal and healthy children polyclinics. In this analytically and cross-sectional designed study, "Introductory Information Form" to collect data, "Father-baby attachment scale" to measure the attachment between the baby and father and "The Inventory of Functional Status- Fathers" to determine the functional status of the fathers in the postpartum period were used. In the study 323 fathers were included. The average age of the fathers was 32.09 ± 5.84 years, and the average age of marriage was 26.61 ± 3.74 years. The total father-baby attachment point average was 76.63 ± 10.13 , and the total functional status inventory score was 2.58 ± 0.34 . There was a positive correlation between father-baby attachment level and its subdimensions and functional status of fathers. At the same time, it was determined that father-baby attachment had a positive correlation with the age of marriage and the age of the baby. However, it was found that the functional state had a negative relationship with the father age and the duration of marriage. It was found that attachment was significantly higher in fathers with nuclear families, planning and having babies, babysitters and assistants in housework, having a prepartum training, and pregnancy-birth information. Based on these results; The degree of attachment of the father- baby in the postpartum period is thought to positively affect the functional status of the father.

Keywords: Father, attachment, functional status, postpartum

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında ve yüksek lisans eğitimim boyunca kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösterici ve destek olan değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Sevgi ÖZKAN'a, ilgisini ve önerilerini göstermekten kaçınmadığı için sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca yardım, bilgi ve tecrübeleri ile bana destek olan hocam sayın Doç. Dr. Pınar SERÇEKUŞ AK'a teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca maddi manevi destekleriyle beni hiçbir zaman yalnız bırakmayan aileme de sonsuz teşekkürler ederim.

Neslihan TÜRKÇÜER

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	vii
TABLolar DİZİNİ	x
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 Amaç.....	3
2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI	4
2.1. Babalık Kavramına Bakış	4
2.2. Bağlanmanın Kuram ve Teorileri	5
2.2.1. Bağlanmanın Aşamaları.....	6
2.2.2. Bağlanma Teorisi.....	7
2.2.2.1. Öğrenme / Davranışçı Bağlanma Teorisi	8
2.2.2.2. Evrimsel Bağlanma Teorisi.....	8
2.2.3. Bağlanma Stillerinin İncelenmesi.....	8
2.2.3.1. Güvensiz/Kaçınmalı Bağlanma Stilleri (Tip A).....	9
2.2.3.2. Güvenli Bağlanma Stilleri (Tip B).....	9
2.2.3.3. Güvensiz Kararlı / Dirençli Bağlanma Stilleri (Tip C).....	9
2.2.4. Ebeveyn-Bebek Bağlanması.....	10
2.2.4.1. Maternal (Anne-Bebek) Bağlanma.....	10
2.2.4.1.1. Güvenliğin Kökenleri: Hassasiyet.....	10
2.2.4.1.2. Kaçınma Reddi'nin Kökenleri.....	11
2.2.4.1.3. Aşırı Uyarılması.....	12
2.2.4.1.4. Dirençli Bağlanma Kökenleri.....	13

2.2.4.1.5. Maternal Bağlanma İçin Son Söz: Genel Bakış.....	13
2.2.4.2. Parenteral (Baba-Bebek) Bağlanma.....	14
2.2.5. Anne Ve Baba Ebeveynlik Davranışlarındaki Farklılıklar.....	14
2.2.6. Baba Stimülasyonu Ve Baba-Bebek Bağlanması.....	16
2.3. Doğum Sonrası Dönemde Babaların Fonksiyonel Durumu.....	17
2.4. Hipotez.....	19
3. GEREÇ VE YÖNTEMLER.....	21
3.1. Araştırmanın Tipi	21
3.2. Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri	21
3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	21
3.4. Veri Toplama Araçları.....	22
3.4. 1. Tanıtıcı Bilgi Formu	22
3.4.2. Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği (Postnatal Paternal-infant Attachment Questionnaire).....	23
3.4.3. Babaların Fonksiyonel Durum Envanteri.....	23
3.5. Veri Toplanması ve Süresi.....	24
3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	25
3.6.1. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri.....	25
3.6.2. Araştırmadan Dışlanma Kriterleri.....	26
3.7. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri.....	26
3.8. Araştırmanın Etik Yönü.....	26
3.9. Verilerin Değerlendirilmesi.....	26
4. BULGULAR.....	27
4.1. Babaların ve Eşlerinin Sosyodemografik Özelliklerinin İncelenmesi.....	27
4.2. Bebeklerin Sosyo-Demografik Değişkenlerinin Dağılımı	28
4.3. Babalık Özelliklerinin Dağılımı.....	29
4.4. Baba-Bebek Bağlanma ve Fonksiyonel Durum Puanlarının Ortalama, Standart Sapma, Değerlerin İncelenmesi.....	29
4.5. Baba Bebek Bağlanması İle Fonksiyonel Durumu Arasındaki İlişkinin İncelendiği Bulgular.....	30
4.6. Baba Bebek Bağlanmasını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi	32
4.7. Baba, Eşi (Anne) ve Bebeğine Ait Sosyo-Demografik Verilerle Baba Bebek Bağlanma Durumu Üzerindeki İlişkinin İncelenmesi	35
4.8. Babaların Fonksiyonel Durumunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi	36

4.9. Baba, Eşi (Anne) ve Bebeğine Ait Sosyo-Demografik Verilerle Babanın Fonksiyonel Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	39
5. TARTIŞMA.....	41
6. SONUÇLAR.....	49
7. ÖNERİLER.....	50
8. KAYNAKLAR.....	51
9. ÖZGEÇMİŞ.....	60
10. EKLER	

TABLÖLAR DİZİNİ

	Sayfa
Tablo 1. Babaların ve eşlerinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı.....	26
Tablo 2. Bebeklerin sosyo-demografik değişkenlerinin dağılımı.....	27
Tablo 3. Babalık özelliklerinin dağılımı.....	28
Tablo 4. Baba-bebek bağlanma ve fonksiyonel durum puanlarının ortalama, standart sapma, değerleri.....	28
Tablo 5. Baba bebek bağlanması ile fonksiyonel durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi	29
Tablo 6. Baba bebek bağlanmasını etkileyen faktörlerin incelenmesi	30
Tablo 7. Baba, eşi (anne) ve bebeğine ait sosyo-demografik verilerle baba bebek bağlanma durumu üzerindeki ilişkinin incelenmesi	33
Tablo 8. Babaların fonksiyonel durumunu etkileyen faktörlerin incelenmesi.....	34
Tablo 9. Baba, eşi (anne) ve bebeğine ait sosyo-demografik verilerle babanın fonksiyonel durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.....	37

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

BBBÖ.....	Baba Bebek Bağlanma Ölçeği
BFDE.....	Babaların Fonksiyonel Durum Envanteri
PAU.....	Pamukkale Üniversitesi
SGK.....	Sosyal Güvenlik Kurumu
IBM SPSS.....	International Business Machines Statistical Package for the Social Sciences

1. GİRİŞ

Babalık araştırmalarının 1970'lerde ortaya çıkmasıyla, kısmen aile ilişkilerinin karmaşıklığına ve aile sistemi içindeki etki modellerine daha fazla dikkat çekildi (Lamb, 1977; Lewis ve Weinraub, 1976; Pedersen, 1980) ve bu ağdaş araştırmalarda baskın bir tema haline geldi (McHale, 2007). Bebeğin mizacının ebeveynlik kalitesinden, özellikle de bebeğin yaşamının anne-baba arasında paylaşılan 0-24 aylık döneminde etkilediği bulunmuştur (Davis vd, 2009). Greenberg ve Morris'in ve daha sonra Rempel'in baba-bebek bağlanması üzerine yaptıkları bir çalışmada, bebekle erken dönemde ilgilenmenin ocuk bydkce devam edeceği sonucuna vardılar. Babalar bebeklerinin onları diğer kişilerden kolayca ayırt edebilecekleri duygusu içerisinde olduklarını ifade ettiler. Bebeklerine güçlü bir şekilde ilgi gösterdiklerini ve dikkatlerini ona yönelttiklerini belirten babaların duygularını 'aşırı sevinç hissettim', 'çocuklarımla bakımıyla ilgilenmek benim saygımı arttırdı ve nihayet bebek tutarken rahat hissettim' şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir. Erken dönemde kurulan güçlü ilişkinin ilerleyen süreçte bağlanmanın kalitesini arttırdığını bildirmişlerdir (Rempel vd, 2017; Greenberg ve Morris, 1974). Emzirme döneminde ise, babanın emzirmeye verdiği desteğin, cesaret verici, destekleyici olması durumunda bebeğin ve annenin zor zamanlarda beslenmeye devam etme olasılığını arttırmaktadır (Reisz S vd, 2019; Bradley, 1981).

Psikolojide bağlanma teorisi, John Bowlby'nin (1958) seminal (ığır açan) olarak nitelendirilen çalışmasından referans alınmıştır. 1930'lu yıllarda John Bowlby, Londra'da bir ocuk Rehberliği Kliniğinde psikiyatrist olarak çalıştı ve burada duygusal olarak rahatsız olan birçok çocuğa uygulamalarda bulundu (McLeod, 2009). Bowlby (1958), bağlantının evrimci bir bağlamda anlaşılabilirliğini, çünkü bakıcının bebek için emniyet ve güvenlik sağladığını ileri sürmüştür. Ayrıca bağlanma, bebeğin hayatta kalma şansını arttırmaktadır. Bretherton ve arkadaşları, babalar ve çocuklarının birlikte vakit geçirmeleri ve annenin bu durumu nasıl algıladığını incelediği çalışmada; oyun arkadaşı olarak babaların çocuklarıyla anneleri ile olduğundan daha aktif olduklarını belirtmiştir (Bretherton; 2005). Yapıcı makalesinde; anaokulları, yetimhane ve kreşlerdeki bebeklerin gelişim geriliği, uyum bozuklukları, ani bebek ölümlerinin, sevgi ve duygudan yoksun olan ortamlarından kaynaklandığını bildirmiştir (Yapıcı ve Yapıcı; 2005).

Babaların fonksiyonel durumu; erkeğin eşinin hamilelik ve doğum sonrası döneminde ev işlerini, sosyal ve toplumsal yükümlülüklerini, çocuk bakımı, kişisel bakım, mesleki ve eğitimsel faaliyetlerini devam ettirmesi ya da artırması ve bebeğin bakım sorumluluğunu üstlenmesini içine alan bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Tulman vd; 1993, Sevil ve Ozkan; 2010, McVeigh; 2002).

Erkeklerin doğrudan bakım verememesinin nedeni, gebelik ve doğum sonrası periyotta babaların özel ihtiyaçlarını tanımlayan değerlendirme araçlarının bulunmamasından kaynaklanabilir. Babanın fonksiyonel durumu çok boyutlu bir süreçtir. Bu dönemlerde erkeklerin, babalık sorumluluklarını yerine getirmesi ve geçmişte yaptıkları aktiviteleri yeni ve genişleyen rolleriyle bütünleştirmeleri beklenmektedir (Tulman vd.; 1993, McVeigh; 2002). Babaların ihtiyaçları ve bu ihtiyaçların deneysel olarak değerlendirilmesini sağlayan yöntem, babalar için fonksiyonel durum envanteridir. Babaların fonksiyonel durum envanteri, hamileliğin son üç aylık dönemi ve doğum sonrasında babanın fonksiyonel durumunu ölçmek için Tulman, Fawcett ve Weiss (1993) tarafından geliştirilmiştir (Tulman vd; 1993).

Babaların fonksiyonel durumu, Roy'un yaptığı çalışmada, rol ve adaptasyon modelinden rol fonksiyonu esas alınarak güncellenmiştir (Tulman; 1993). Babaların fonksiyonel durumunu belirlemek için yapılan çalışmalar incelendiğinde; McVeigh ve arkadaşlarının yaptığı çalışmaya göre; doğum sonrası dönemde ev içi ve aile içi aktivitelere katılım çoğu baba tarafından devam ettirilmesine rağmen, bebeğin doğumundan sonra yerine getirdikleri sorumluluklarında çok az bir artış tespit edilmiştir (McVeigh; 2002).

Sevil ve Özkan'ın 'Eşleri hamile ve postpartum periyotta olan babaların fonksiyonel durumunu' araştırdıkları çalışmada ise; eşleri hamile ve doğum sonrası dönemde olan babaların fonksiyonel durumları arasında farklılık olmadığı ancak babanın yaşı, evlilik süresi, kadının çalışma durumu, babanın eğitim düzeyi ve mesleğinin, fonksiyonel durumun bazı alt ölçümlerin daha yüksek çıkmasına neden olduğu bildirilmiştir (Sevil ve Özkan; 2009).

Özkan ve arkadaşlarının doğum yapmış anne ve eşlerinin fonksiyonel durumlarını araştırdıkları çalışmada ise; doğum sonrası ikinci ayda mesleki, sosyal ve toplumsal faaliyet alanlarında annelerin en düşük puana sahip olduğu, babaların ise sosyal ve toplumsal faaliyetler ile bebek bakım sorumluluğu alt skalasında en düşük puana sahip olduğu saptanmıştır. Doğum sonrası ikinci ayda annelerin bebek bakım sorumluluklarında, babaların ise mesleki faaliyet alanında fonksiyonel durumlarının daha iyi olduğu bildirilmiştir (Özkan vd.; 2018).

Literatür incelendiğinde; Baba-bebek bağlanması ve babaların doğum sonrası fonksiyonel durumlarını inceleyen az sayıda çalışma olduğu belirlenmiştir (John; 2010, Güleç ve Kavlak; 2013, Fawcett vd.; 1988, Sevil ve Özkan; 2009, McVeigh; 2000, Özkan vd.; 2018). Ayrıca, babaların doğum sonu dönemde baba bebek bağlanmasının fonksiyonel duruma etkileri araştırılmamıştır. Araştırmamızın konusu olan baba bebek bağlanması ve babaların fonksiyonel durumu son dönem çalışmalarda yer bulsa da (John; 2010, Güleç ve Kavlak; 2013, Fawcett vd.; 1988, Sevil ve Özkan; 2009, McVeigh; 2002, Özkan vd.; 2018) az sayıda inceleme yapılmıştır. Yapılan literatür taraması sonucunda ülkemizde bu alanda yapılan çalışma sayısı azdır. Çalışmanın bu yönden de literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca hem anneler hem de babalar için bilgilendirme olacağı ve aile ilişkilerini olumlu anlamda etkileyeceği düşünülmektedir.

1.1. Amaç

Bu çalışma, doğum sonrası dönemde baba ile bebeği arasındaki bağlanmanın babaların fonksiyonel durumlarına etkisi ile baba-bebek bağlanması ve fonksiyonel durumu etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

2. KURAMSAL BİLGİLER VE LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Babalık Kavramına Bakış

Seksenli yıllara kadar ailede çocuğa bakım veren, ebeveyn rolünü üstelenen annelerdi. Kadınların çalışma hayatında daha fazla rol üstelenmeye başlaması ile birlikte ailedeki rollerde değişime uğradı. Babalık üzerine araştırmaların yapılması sonrasında aile ilişkilerinin karmaşıklığına, aile sistemi içindeki etki modellerine daha fazla dikkat çekildi (Lamb, 1976; Pedersen, 1980) ve bu günümüzde yapılan araştırmalarda baskın bir tema haline geldi (Lamb, 2012; McHale, 2007). Son otuz yıllık dönemde, araştırmacılar babaların sadece bebekleriyle etkileşime girerek değil, aynı zamanda anne davranışının ve katılımının (Cummings ve O'Reilly, 1997; Lamb, 1997) baba-bebek bağlanmasını etkilediğini göstermiştir. (Bowlby, 2005). Bebeğin kişilik özelliklerinin, mizacının ebeveynlik kalitesinden özellikle de bebeğin yaşamının anne-baba arasında paylaşılan 0-24 aylık döneminde etkilediğini bulunmuştur (Davis vd, 2007). Ebeveynler ve bebekleri arasındaki sevgi bağının gücü, korunma duygusunun bağlanmayı ve rol model alınmayı etkilediği bildirilmiştir (Catano, 2015; Sadock vd, 2015).

Rempel ve arkadaşları, grup ve bireysel danışmanlığın, babaların baba-bebek bağlanmasına yönelik bilgi ve tutumlarında artış gösterdiğini tespit etmişlerdir. Bebeklerinin hayatlarının ilk aylarında daha fazla sevgi gösteren, bakım veren ve oyun oynayan babaların doğumdan itibaren bebeklerine daha bağlı olduklarını bildirmişlerdir. 9. ayda yapılan gelişimsel değerlendirme de bebeklerinin daha yüksek düzeyde motor, dil ve kişisel / sosyal gelişim gösterdiğini bulmuşlardır (Rempel vd, 2017).

Yapılan çalışmalarda babanın emzirmeye destek vermesinin hem annenin hem de bebeğin olumlu etkilenmesini ve bu durumun anne tarafından cesaret verici, destekleyici olarak algılanmasına yol açtığı, bebeğin ve annenin zor zamanlarda beslenmeye devam ettiği görülmüştür (Martin, 1978; Switzky ve ark. 1979; Bradley, 1981).

Kadınların iş hayatına aktif olarak katıldığı, sanayileşmenin yoğun olduğu yetmişli yıllardan bu yana erkek ebeveyn ve babalık kavramı, hükümetlerin aile üzerindeki politikalarının başlıca ögesi olmuştur. Ülkeler arasında farklılıklar olsa da, temel olarak

babaların bebek/çocuk bakımı hakkında yapılan hukuki düzenlemeler önemli ölçüde artmıştır. Yapılan düzenlemelerle babaların bebek/çocuk bakımında annelerle eşit seviyede rol almasının ve iş ortamından annelerle benzer sürede ayrı kalmasının cinsiyet rolü ayrımı, düşüncesinin ortadan kaldıracağı tahmin edilmektedir. Ücretli babalık izni bazı ülkelerde zaten mevcuttur, örneğin İsveç. Babalık izni bir babaya yeni bebeğini en baştan öğrenmesi ve tadını çıkarması için bir şans verir. Ayrıca esnek çalışma saatleri gibi çalışma düzenindeki değişiklikler, babanın ya daha geç evden ayrılmasına ya da daha erken eve gelmesine ve çocuk bakımı rutinlerine daha fazla yardımcı olmasına izin verebilir. Çalışma düzenindeki diğer değişiklikler arasında, karı kocanın aynı işi paylaşması ya da kendi alanlarında yarı zamanlı çalışması bulunmaktadır. Baba ile anne ve çocuk arasındaki yakın ilişki karşılıklı yarar sağlar. Çocukların babalarına ihtiyacı vardır, ancak babaların da çocuklarına ihtiyacı vardır (Castro-García ve Pazos-Moran, 2015).

Dünya örneklerinde olduğu gibi Türkiye’de de annenin rolleri ev içi ile sınırlı değildir. Kadın evinin geçimine katkı sağlayan, evini ilgilendiren konularda karar verme özgürlüğüne sahip, bir meslekte uzmanlaşarak bulunduğu topluma ve bilime katkısının olduğu bir birey olmuştur. Bu bağlamda dünya ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de annelik ve babalık izinleri ile ilgili önlemler devlet tarafından alınmakta kadının iş hayatına devam etmesi için babalık izni ya da yarı zamanlı çalışma hayatıyla ilgili çalışmalar yapılmaktadır (Zeybekoğlu, 2013; Seçer vd., 2013).

2.2. Bağlanmanın Kuram ve Teorileri

Bağlanma kuramı, zaman ve mekânda bir kişinin diğerine derin ve kalıcı bir duygusal bağla bağlanmasıdır (Ainsworth, 1982; Bowlby, 1969). Bağlanmanın karşılıklı olması gerekmez. Bir kişinin paylaşılmayan bir kişiye bağı olabilmektedir. Bağlanma, çocuklarda, üzüldüğünde veya tehdit altında olduğunda bağlanma şekline yakınlık gibi belirli davranışlarla karakterizedir (Bowlby, 1969). Yetişkinlerin bebeklerine yönelik bağlanma davranışları, bebeğinin ihtiyaçlarını hassas ve daha oranlı olarak yanıt vermeyi içermektedir. Bu davranış kültürler arasında evrensel görünmektedir. Bağlanma kuramı, ebeveyn ile bebek bağının, çocuğun sonraki dönemlerde gelişimini nasıl etkilediğini ve ortaya çıkışını açıklamaktadır. Psikolojide bağlanma teorisi, 1930’lu yıllarda J. Bowlby’nin, Londra’da bir Çocuk Rehberliği Kliniğinde psikiyatrist olarak çalıştığı ve burada duygusal olarak rahatsız olan birçok çocuğa uygulamalarda bulunduğu çalışmasından kaynaklanmaktadır. Bowlby’nin yaşadığı bu deneyim, çocuğun annesi ile olan bağının sosyal, duygusal ve mental gelişimi açısından ne kadar

önemli olduğunu düşünmesini sağladı. Bilhassa, annenin bebeğinden erken dönemde ayrılmasının ileride anne ile çocuk arasında uyumsuzluk ile ilişkili olduğuna ve bağlanma kuramını formüle etmesine imkan sağladı (McLeod, 2009).

Bu bulgular, çocuğun annesiyle olan bağını hafife aldığı gösterilen baskın davranışsal bağlanma teorisiyle (Dollard ve Miller, 1950) çelişiyordu. Davranışsal bağlanma teorisi, bebeği beslediği için çocuğun anneye bağlandığını belirtti. Bowlby bağlılığı 'insanlar arasındaki kalıcı psikolojik bağlantı' olarak tanımladı (Bowlby, 1969).

Bağlanma, bebeğin hayatta kalma şansını artırmaktadır. Çünkü bebeğin bakımını üstlenen kişi bebeğin emniyet ve güvenliğini sağlamaktadır. Bu sebeple bağlanmanın önemli olduğu tespit edilmiştir (Bowlby, 1958). Bu durum Lorenz (1935) ve Harlow'un (1958) resimli çalışmalarında gösterilmiştir. Bowlby'ye göre bebekler, stres altındayken veya tehdit altındayken bakıcılarına yakın bir yakınlık aramaya evrensel bir ihtiyaç duymaktadırlar (Prior ve Glaser, 2006). Çoğu araştırmacı, bağlılığın bir dizi aşamada geliştiğine inanmaktadır.

2.2.1. Bağlanma Aşamaları

Rudolph Schaffer ve Peggy Emerson (1964) yaşamın ilk 18 ayı boyunca bir aylık aralıklarla 60 bebeği incelemişlerdir. Çocukların hepsi ile kendi evlerinde çalışılmış ve bağlanma gelişiminde düzenli bir model belirlenmiştir. Bebekler yaklaşık bir yıl boyunca aylık olarak ziyaret edilmiş, bakıcılarıyla etkileşimleri gözlemlenmiş ve bakıcılarla görüşülmüştür (Schaffer ve Emerson 1964) .

Bağlanma gelişimine ilişkin kanıtları incelemek için anne tarafından tutulan bir günlük üç bölümde kaydedilmiştir (Bowlby, 1958):

Yabancı Anksiyetesi - Bir yabancıнын gelişine tepki.

Ayrılma Kaygısı - bir bakıcıdan ayrıldığında sıkıntı seviyesi, eve tekrar dönüşte ihtiyaç duyulan konfor derecesi.

Sosyal Referans - Bir çocuğun bakıcılarına yeni bir şeye nasıl cevap vermesi gerektiğini kontrol etme derecesi (güvenli temel).

Bağlanmanın temel kuramını ortaya koyan Bowlby, bebeğin bağlarının aşağıdaki sırayla geliştiğini keşfetmiştir (Bowlby, 1958):

Asosyal Dönem (0-6 hafta) - Çok küçük bebekler, hem sosyal hem de sosyal olmayan birçok tür uyarının gülümseme gibi olumlu bir tepki üretmesi bakımından asosyaldir.

Ayrım Yapmayan Dönem (6 hafta ila 7 ay) - Bebekler ayrım gözetmeden insanlarla olan ilişkisinin tadını çıkarır ve bebeklerin çoğu herhangi bir bakıcıya eşit

olarak tepki verir. Bir kişi onlarla etkileşime girmeyi bıraktığında ızulurler. 3 aydan itibaren bebekler tanıdık yzlerde daha fazla gulumser ve duzenli bir bakıcı tarafından kolayca rahatlayabilirler.

Özel Bağlanma (7-9 ay) - Tek bir bağlantı şekli için özel tercih. Bebek guvenlik, rahatlık ve koruma için belirli kişilere bakar. Yabancılardan korkma (yabancı korku) ve özel bir kişiden ayrıldığında mutsuzluk (ayrılık kaygısı) gösterir. Bazı bebekler yabancı korku ve ayrılık kaygısını diğerlerinden çok daha sık ve yoğun olarak gösterirler, ancak yine de bebeğin bir bağ oluşturduğunun kanıtı olarak görulurler. Bu genellikle bir yaşına kadar gelişmiştir.

Çoklu Bağlanma (10 ay ve üstü) - Bebek giderek bağımsız hale gelir ve birkaç bağ oluşturur. 18 aylıkken, bebeklerin çoğunluğu birden fazla bağ kurmuştur. Schaffer ve Emerson'nın çalışmasının sonuçları, daha fazla zaman geçirdikleri kişiye değil, bebeğin sinyallerine doğru yanıt verenlerle bağların oluşma olasılığının yüksek olduğunu gösterdi. Yoğun şekilde bağlanmış bebeklerin, taleplerine hızlı cevap veren ve çocuklarıyla etkileşime giren anneleri vardı. Zayıf bağlanmış bebeklerin etkileşime giremeyen anneleri vardı (Schaffer ve Emerson 1964).

Bebeklerin çoğunun, anne, baba, büyükanne ve büyükbaba, kardeş ve komşuları da dahil olmak üzere on aylıktan itibaren birkaç tane bağlandığı kişi vardı. Anne, 18 aylık çocukların yaklaşık yarısı için ana bağlanma figürüydü ve diğer yarısının ise baba bağlanma figürü olarak tespit edildi (McLeod, 2009).

Bağlanma kurmanın en önemli gerçeği, çocuğu kim besler ve bakımını üstlenirse, onunla kim oynar ve iletişim kurarsa bağlılığın onunla kurulduğu ortaya çıktı (McLeod, 2009).

2.2.2. Bağlanma Teorisi

Bilim insanları, bağların oluşmasında önemli olduğuna inanılan iki ana teoriden bahsetmişleridir (Dollard & Miller, 1950).

2.2.2.1. Öğrenme / Davranışçı Bağlanma Teorisi

Bağlanma işleminin bir dizi öğrenilmiş davranış olduğunu gösterir. Bağlanmanın öğrenilmesinin temeli yiyecek tedarikidir. Bir bebek başlangıçta onu besleyen kişiye bir bağ kuracaktır. Besleyiciyi (genellikle anne) beslenmenin rahatlığı ile ilişkilendirmeyi öğrenirler ve klasik şartlandırma süreci ile anne ile rahatlatıcı bir temas bulmaya gelirler. Ayrıca belirli davranışların (örneğin ağlama, gulumseyen) başkalarından arzu edilen

yanıtlar getirdiğini (örneğin dikkat, rahatlık) ve edimsel koşullama süreci aracılığıyla istedikleri şeyleri almak için bu davranışları tekrarlamayı öğrendikleri bulunmuştur (Dollard ve Miller, 1950).

2.2.2.2. Evrimsel Bağlanma Teorisi

Çocukların dünyaya biyolojik olarak başkalarıyla bağlantı kurmak için önceden programlanmış olarak geldiklerini, bu durumun onların hayatta kalmasına yardımcı olduğunu savunur. Bebek ağlama ve gülümseme gibi yetişkinlerin bakım verme tepkilerini uyaran doğuştan gelen 'sosyal serbest bırakıcı' davranışları üretir. Bağlanmanın belirleyicisi gıda değil, özen ve duyarlılıktır. Bowlby, bir çocuğun başlangıçta sadece bir birincil bağ (monotropi) oluşturacağını ve bağlanma figürünün dünyayı keşfetmek için güvenli bir temel oluşturduğunu öne sürdü. Bağlanmanın derecesi gelecekte kurulacak olan tüm sosyal ilişkiler için örnek görevi görür, bu yüzden onu bozmak ciddi sonuçlar doğurabilir. Bu teori ayrıca bir bağın geliştirilmesi için kritik bir süre olduğunu (yaklaşık 0-5 yıl) göstermektedir. Bu dönemde bir bağlanma gelişmemişse, çocuk daha az zeka ve artan saldırganlık gibi geri dönüşü olmayan gelişimsel sonuçlardan muzdarip olacaktır (Bowlby, 1958).

2.2.3. Bağlanmanın Stillerinin İncelenmesi

Ainsworth ve Bell'in (1970) bildirdiğine göre John Bowlby bağlılığın ya hep ya hiç süreci olduğuna inanıyordu. Bununla beraber, çalışmalarda bağlanma kalitesinde bireysel farklılıklar olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca bağlanma teorisindeki birincil modellerden birinin bireyin bağlanma güvenliğinin olmasıdır (Ainsworth ve Bell, 1970).

Psikoloji temelli birçok çalışma, bağlanma şekillerinin bebekler arasında nasıl farklılaştığına odaklanmıştır. Örneğin, Schaffer ve Emerson (1964) bebeklerin sosyalliklerinde doğuştan gelen farklılıkların ortaya çıktığını keşfettiler; bazı bebekler, diğer bebeklerden farklılığını ortaya koymak için çok fazla etkileşim gerçekleşmeden önce daha fazla ve daha erken sarılmayı tercih etmişlerdir (McLeod, 2014).

Birisine ne zaman bağlandığınızı bilmek yeterince kolaydır, çünkü o kişiyle birlikte olmadığınız zamanlarda nasıl hissettiğinizi bilirsiniz ve bir yetişkin olarak duygularınızı kelimelerle ifade edebilir ve nasıl hissettiğinizi açıklayabilirsiniz. Bununla beraber, çoğu bağlanma çalışması bebekler ve küçük çocuklar kullanılarak gerçekleştirilir, bu nedenle psikologlar genellikle gözlemsel yöntemi içeren bağlanma stillerini araştırmanın ince yollarını bulmak zorundadır (McLeod, 2014).

Ainsworth (1970), bağlanma stillerini üç tipe açıklamıştır; güvensiz kaçınma (tip A), güvenli (tip B), ve güvensiz kararsız / dirençli (tip C). Bu bağlanma şekillerinin, anne ile erken etkileşimlerin bir sonucu olduğu gerçeğine ulaşıldı (Ainsworth ve Bell, 1970). Düzensiz olarak bilinen dördüncü bir bağlanma stili ilerleyen yıllarda tanımlanmıştır (Main ve Solomon, 1990).

2.2.3.1. Güvensiz/Kaçınmalı Bağlanma Stilleri (Tip A)

Güvensiz kaçınan bebekler çevreyi incelerken bağlanma figürüne yönelmezler. Bağlanma figüründen hem fiziken hem de duygusal olarak çok bağımsızdırlar (Behrens, Hesse ve Main, 2007).

Sıkıntılı olduklarında bağ figürü ile temas aramazlar. Bu tür çocukların büyük olasılıkla duyarsız ve ihtiyaçlarını reddeden bir bakıcıları vardır (Ainsworth at all, 1979). Bağlanma figürü zor görevlerde yardım etmekten çekilebilir (Stevenson-Hinde ve Verschueren, 2002) ve duygusal sıkıntı dönemlerinde genellikle bağlanma figürü kullanılamaz.

2.2.3.2. Güvenli Bağlanma Stilleri (Tip B)

Güvenli bir şekilde bağlı bebekler Ainsworth'un (1971, 1979) çalışmalarında örneklemin büyük bir kısmını oluşturmuştur. Bu tür bebekler, bağlandığı kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak için ne zaman isteseler yanlarında olacağından emin olurlar. Bağlanma figürünü çevreyi keşfetmek ve sıkıntı zamanlarında aramak için güvenli bir temel olarak kullanırlar (Main ve Cassidy, 1988).

Güvenli bir şekilde bağlanmış bebekler, üzüldüklerinde bağlanma figürüyle kolayca yatıştırılır. Bebekler bakıcı sinyallerine duyarlı olduğunda ve ihtiyaçlarına uygun şekilde cevap verdiğinde güvenli bir bağ geliştirir (McLeod, 2014).

Bowlby'ye (1981) göre, güvenli bir bağlanma yaşayan bir bireyin 'mevcut, duyarlı ve yararlı olarak temsili bir bağlanma figürüne / modellerine sahip olması muhtemeldir' (Bowlby, 1981).

2.2.3.3. Güvensiz Kararlı / Dirençli Bağlanma Stilleri (Tip C)

Ainsworth (1970) tarafından tanımlanan üçüncü bağlanma stili güvensiz/kararsız bağlanmadır (güvensiz/dayanıklı olarak da adlandırılır).

Burada bebekler bağlanma figürüne doğru kararsız bir davranış tarzı benimserler. Bebek genellikle sıkı ve bağımlı davranışlar sergileyecek, ancak etkileşime

girdiklerinde bağlanma figürünü reddedecektir. Bebek, bağlanma figüründen herhangi bir güvenlik hissi geliştirmez. Buna göre, yeni çevreyi keşfetmek için bağlanma figüründen uzaklaşmakta zorluk çeker. Zor durumda olduklarında sakinleştirmek zordur ve bağlanma figürüyle etkileşimden rahatsız olmazlar. Bu davranış modeli, birinci basamak bakıcısının gereksinimlerine tutarsız bir yanıt düzeyinden kaynaklanmaktadır (McLeod, 2014).

2.2.4. Ebeveyn-Bebek Bağlanması

Bebeklik, bireyin hayatında büyüme ve gelişme açısından en önemli dönemlerden biridir. Yenidoğanın ruh sağlığı fiziksel sağlığı kadar önemlidir (Carter, 1981; Schanler, 2001). Anneler duygusal bağlılıklarını bebeklerine gülümseyerek, isimlerini çağırarak, hareketlerle, dokunarak, sarılarak ya da doğrudan göz teması ve öpüşme gibi davranışlarla gösterirler (Carter, 1981).

Anne-bebek bağlanması kaliteyi yansıtır; Annenin duygusal duygu ve davranışlarının bebeğine doğru; bu bağ annenin dikkatini gösteren davranışlarda ortaya çıkar ve bakım. Bu davranışlar sevgi içerir, yakınlık ve bakım davranışları (Virginia, 1991).

2.2.4.1. Maternal (Anne-Bebek) Bağlanma

Bebek-anne bağlanma ilişkisi, bağlanma kuramcılar tarafından, bebeğin ilk yıl boyunca anne ile etkileşimdeki deneyiminin kümülatif ürünü olarak görülür (Ainsworth, 1979; Bowlby, 1969). Bağlanma kalitesinde bir yılda gözle görülür bireysel farklılıklar (Ainsworth vd, 1978) ve bu farklılıkları sosyo-duygusal gelişimdeki değişimlerle ilişkilendiren bir kanıt kümesi göz önüne alındığında (Sroufe, 1983), bağın ikili ilişkinin etkileşimli geçmişine bağlanmasıyla ilgili süreçleri incelemeye devam etmemiz önemlidir. Maternal bağlanmayı dört kökünde incelemek gerekir (Isabella, 1993).

2.2.4.1.1. Güvenliğin Kökenleri: Hassasiyet

Bu alandaki teorik ve deneysel çalışmalar, bağlanma güvenliğiyle tutarlı bir şekilde bağlantılı etkileşimin önemli bir özelliği olarak maternal duyarlılığı vurgulamaktadır. Örneğin, Ainsworth'un seminal çalışmaları, sık sık gözlemler temelinde gözlemciler tarafından tutarlı olarak algılanan annelerin içinde, bebeklerin sinyallerine verdikleri koşullu ve uygun yanıtların, bir yaşlarındaki bebeklere daha az duyarlılık derecesi gösterdiği düşünülen annelerden daha güvenli bir şekilde bağlanma olasılığı

yüksektir (Ainsworth vd. 1974). Bağlanma kalitesindeki bireysel farklılıkları, küresel maternal duyarlılık dereceleri temelinde açıklamak için yapılan daha sonraki girişimler de başarılı olmuştur (Teti vd. 1989).

Ainsworth'un erken çalışmalarını takiben, bağlanma öncül araştırmalarında, bağlanma kalitesindeki bireysel değişime katkıda bulunmada en önemli etken olan anne davranışlarının tanımlanmasında daha kesin olma girişimleri küresel ölçüm düzeylerinden uzaklaşmıştır. Bazı araştırmalar tutarsız olarak nitelendirilse de (Goldsmith ve Alansky, 1987; Lamb vd, 1984), bu araştırma organı bölgeye önemli bir katkı sağlamıştır. Farklı bağlanma modellerinin daha spesifik davranışsal öncüllerini tanımlayarak ve böylece sadece güvenli ve güvensiz bağlanmanın etkileşimli öyküleri arasında değil, aynı zamanda dirençli ve kaçınılmaz tezahürlerle karakterize edilen bağlanmalar arasında da ayrımlar vererek orijinal duyarlılık yapısının geçerliliğini güçlendirmiştir (Teti vd. 1989).

Davranışsal duyarlılık korelasyonları ile ilgili olarak, güvenli bebeklerin annelerinin, bebekleriyle daha fazla ilişkili, sinyallerine daha duyarlı, tepkilerine ve etkileşim hızlarına daha uygun oldukları ve duygusal ifadelerinde daha olumlu davranışları tespit edilmiştir (Teti vd. 1989).

2.2.4.1.2. Kaçınma Reddi'nin Kökenleri

Anne reddi ve güvensizlikten kaçınmanın iyileştirmesindeki çabalar bağlanma kalitesi için hassasiyet-güvenlik bağlantısından sonra en önemli rolü oluşturur (Ainsworth, 1982; Main, 1981). Seminal araştırmasında Ainsworth, 9 ve 12 ay arasında, kaçınan bebeklerin annelerinin diğer bebeklerin annelerinden önemli ölçüde ilişkiye girmeyi reddettiğini ortaya koydu. Daha spesifik olarak, bu annelerin ev içi davranışları, öfke ve kızgınlık, bebeğin isteklerine tutarlı bir şekilde karşı koyma, yaygın azarlama veya sinirli ruh hali, bebeğin aktivitelerinin sözlü komutları değil, fiziksel müdahalelerle daha çok etkilendiği tespit edildi (Ainsworth vd., 1978).

Bazı deneysel çalışmaların desteklediği sonuçlar şöyledir; kötü muamele gören annelerin kötü muamele görmeyen annelerden daha kızgın / düşman, kontrol edici ve fiziksel olarak müdahale etmeye meyilli olduğunu göstermiştir (Crittenden ve Bonvillian, 1984; Lyons-Ruth vd, 1987). Kötü muamele gören bebeklerin güvensiz bağlanma ilişkileri geliştirmeleri daha olasıdır (Crittenden, 1988). Ana gelişme süreçlerinin kötü muamele gören ve kötü muamele görmeyen bebekler arasında önemli ölçüde farklı olmadığını savunarak (Main ve Goldwyn, 1984), onlara karşı da öfkeli veya tehdit edici bir şekilde davranan anneler tarafından kabaca ele alınan kötü muamele görmemiş

bebelerde kaçınan davranış modellerinin varlığını göstermiştir (Main, 1977; Main ve Weston, 1981).

Bu gibi bulgular, annenin reddinin tekrarlanan deneyimlerine yanıt olarak güvensiz bebeklerin annelerle etkileşimin önleyici ve / veya hayal kırıklığı yaratacağını beklentilerine neden olmuştur (Ainsworth vd, 1978). Dahası, bu tür deneyimler ve beklentiler nihayetinde, stres zamanlarında, bu bebeklerin davranışlarını, çatışma karşısında korumak için dikkatlerini anneden uzaklaştırmasına yol açar. Bebeğin anneye yakınlığının uyumsuzluğu ve deneyime dayalı beklentileri (anneden reddetme), bu fikirlerin ortalama 9 aylık veya daha büyük dönemde olduğunu belirtmek önemlidir (Main, 1977, 1981; George ve Main, 1981).

2.2.4.1.3. Aşırı uyarılması

Ainsworth'un kaçınma kökenleri ile ilgili orijinal kavramlarından ayrılırken, yalnızca kötü muamele görmeyen örneklerle odaklanan bir grup çalışma, güvensiz-kaçınan bağlanma ilişkileri geliştiren bebeklerin etkileşimler sırasında daha yüksek ve sürekli olarak aktif olan annelere sahip olduklarını ve dolayısıyla muhtemelen aşırı uyarıcı olduklarını, kaçınmayan bebeklerin ise annelerinden daha az uyarıcı olduklarını gözlemlemiştir (Ainsworth vd., 1978). Tüm olgularda bulgular, ayrı maternal davranışların görüldüğü göreceli sıklığa dayanmaktadır. Örneğin, Belsky ve arkadaşları, (1984), kaçınan bebeklerin annelerinin güvenli ve dirençli bebeklerin annelerinden önemli ölçüde daha yüksek seviyede karşılıklı etkileşim ve tutulum gösterdiğini bulmuşlardır (Belsky vd., 1984). Isabella ve meslektaşları (Isabella vd., 1989; Isabella ve Belsky, 1991), kaçınan bebeklerin annelerinin kendilerine seslendirdiklerini ve bunu diğer annelerle karşılaştırıldığında orantısız olarak yüksek frekanslarda yaptığını bildirmiştir. İki örnek çalışmada; kaçınan bebeklerin anneleri, genel bebek davranışına (Lewis ve Feiring, 1989) ve yüz ifadesine (Malatesta vd., 1989) kaçınmayan bebeklerin annelerinden daha sık cevap vermiştir. Smith ve Pederson'ın (1988) yaptığı çalışmada kaçınan bebeklerin annelerinin, diğer annelere göre bebeklerinin davranışlarını yoğun algıladıkları durumlarda daha sık tepki verdikleri bildirilmiştir (Smith ve Pederson, 1988).

Bu bulguların bir yorumu da, bu tür annelerin aşırı uyarıcı eğilimlerinin, bebeklerinin stres zamanlarında, davranışları daha bunaltıcı şeklindedir (Isabella ve Belsky, 1991).

2.2.4.1.4. Dirençli Bağlanma Kökenleri

Bağlanma araştırmacıları tarafından belki de en az anlaşılan, güvensiz dirençli bağlanma ilişkilerinin geliştirilmesidir. Ainsworth, geleceğe dirençli bebeklerin annelerinin kendi duygu durumları veya arzuları tarafından istendiğinde çok hassas etkileşimlere sahip olmalarına rağmen, genellikle duyarsız olduklarını buldu (Ainsworth, 1979). Bu nedenle, Ainsworth hem duyarsızlığın hem de tutarsızlığın, bu bağlanmanın etkileşimlerini karakterize ettiğini öne sürdü. Bebeklerde dirençli bağlanmanın öncüsü olan duyarsızlık rolüne verilen destek, diğer annelere göre, geleceğe dirençli bağlanan bebeklerin annelerinin daha az ilgili (Belsky vd., 1984; Isabella ve Belsky, 1991; Isabella vd., 1989; Wille, 1988) ve duyarlı (Belsky vd., 1984; Grockenberg, 1981; Smith ve Pederson, 1988) olduklarının yanı sıra, bebeklerinin sinyallerine daha az ve yetersiz cevap verdiklerini bildiren çalışmalardan kaynaklanmaktadır (Smith ve Pederson, 1988).

Bu bulgular dirençli bağlanan bebeklerde kullanılmamalı ve annenin öngörülemez algıları geliştirmesini öneriyor; bu da kararsız, öfkeli, uyanık, ve bazen garip durumun birleşme bölümleri sırasında gözlenen hesapsız ve çaresiz davranışlar olarak nitelendirilmektedir (Isabella ve Russell, 1993).

2.2.4.1.5. Maternal Bağlanma İçin Son Söz: Genel Bakış

Bağlanma literatüründe ki yukarıda belirtilen eğilimler ışığında ve etkileşimin bağlanma üzerine taşıdığı süreçleri daha dikkatli bir şekilde incelemek amacıyla planlanan çalışma, ilk yıl boyunca tekrarlanan, doğal gözlemlere dayanmaktaydı. Yapılan çalışmaya göre, bağlanmanın etkileşimli kökenleri ile ilgili dört tahmini testin varlığından söz edildi (Isabella ve Russell, 1993).

İlk tahmin, geleceğe yönelik bebeklerin annelerinin etkileşimlerinde güvensiz bebeklerin annelerinden daha duyarlı olacağıydı; ek olarak, en düşük hassasiyet seviyelerinin bebek direncini tahmin etmesi ve güvensizliğe dirençli bağlanmanın en karakteristik olması beklenmiştir.

İkinci tahmin, güvenli bebeklerin annelerinin etkileşimlerinde güvensiz bebeklerin annelerinden daha az reddedeceği; ayrıca, en yüksek ret seviyelerinin bebeklerden kaçınma ve güvensizlerden kaçınan bağlanmaların en karakteristiği olması beklenmektedir.

Üçüncüsü, güvenli bebeklerin annelerinin etkileşimlerinde güvensiz bebeklerin annelerinden daha az aktif olacağı tahmin edilmiştir; en yüksek aktivite seviyelerinin bebeklerden kaçınma ve güvensizlikten kaçınan bağlanmaların en karakteristiği olması bekleniyordu.

Dördüncü, daha genel bir tahmin ise, maternal etkileşimli davranışların eşzamanlı ve kümülatif etkilerinin, bağlanma kalitesini etkileyeceği ve böylece zaman içinde "hassas" maternal davranışların baskınlığının güvenli ilişkiler geliştiren bağlanmaların özelliği olacağıydı. "Duyarsız" maternal davranışların, güvensiz ilişkiler geliştiren bağlanmaların özelliği olacaktır (Isabella ve Russell, 1993).

2.2.4.2. Parenteral (Baba-Bebek) Bağlanma

Bebekler hem babalarına hem de annelerine bağ kurarlar ve bebeklerin babalarıyla bağlanma ilişkileri çocukların gelişimsel döneminin olumlu sonuçlarıyla ilgili olsa da (Lamb, 2012) çok az araştırma baba-bebek bağlanmasının ilişkilerini araştırmıştır. Daha çok anne-bebek bağlanmasının ilişkilerini araştırmıştır (Lucassen vd., 2011).

Bağlanma teorisine göre, bebeklerin bakıcılara olan bağlılıklarının güvensizliğine karşı güvenlik, bebeklerin ebeveyn davranış deneyimlerinin sonucu olarak gelişir. Özellikle, ebeveyn duyarlılığı – ebeveynin bebek girişimlerine ve sinyallerine tutarlı ve uygun bir şekilde algıladığı ve yanıt verdiği ölçüde (Ainsworth, vd., 1978) - güvenli bağlanma gelişimini desteklediğine inanılmaktadır. Bununla birlikte, baba duyarlılığı, baba bebek bağlanma güvenliğinin nispeten zayıf bir belirleyicisidir, baba-bebek bağına güvence altına almaya katkıda bulunabilecek diğer baba davranışlarının anlaşılması gerektiğini belirtir (Lucassen vd., 2011).

Hangi baba davranışlarının güvenli baba-bebek bağlarını destekleyebileceğini açıklamak için çeşitli teoriler ileri sürülmüştür; bunların bir kısmı babaları uyarıcı davranışların potansiyel önemine işaret etmektedir (örn. Hassas bir şekilde uyarıcı oyun, aktivasyon ilişkisi) (Grossmann vd., 2002; Paquette, 2004) bu, baba-çocuğun anne-çocuk etkileşimlerinden daha karakteristik olabilir ve güvenli baba-bebek bağlanmasını teşvik etme olasılığı daha yüksektir (Anna vd. 2019).

2.2.5. Anne Ve Baba Ebeveynlik Davranışındaki Farklılıklar

Baba-bebek bağlanma güvenliğini teşvik eden ebeveynlik davranışı üzerine yapılan araştırmaların çoğunluğu, baba duyarlılığına odaklanmıştır. Çünkü duyarlılık bağlanma teorisine göre güvenli bağlanmanın önemli bir öncüsüdür (Ainsworth, Bell ve Stayton, 1974; Bowlby, 1969), ve duyarlılık sürekli olarak güvenli anne-bebek bağlanmasının mütevazı boyutta bir belirleyicisi olarak ortaya çıkmıştır (de Wolff ve van IJzendoorn, 1997). Bununla birlikte, anne duyarlılığına kıyasla, baba-bebek bağlanması için güvenlilik çok daha zayıf bir belirleyicidir (Lucassen vd., 2011; van IJzendoorn ve

deWolff, 1997). Bu, güvenli baba-bebek bağlanmasını teşvik eden ebeveynlik davranışlarının, güvenli anne-bebek bağlanmasını teşvik eden davranışlardan farklı olabileceğini ortaya koymaktadır (Anna vd., 2019).

Aslında, önemli bir kanıt tabanı, annelerin ve babaların, yaşamın ilk aylarından itibaren çocuklarıyla etkileşim biçimlerinde mütevazı ama güvenilir farklılıkları göstermektedir (Feldman, 2003). Bu konuda yapılan ilk araştırma, bebeklerin ve ebeveynlerinin doğal, ev içi gözlemleri yoluyla anne-bebek ve baba-bebek etkileşimleri arasındaki farklar hakkında bilgi vermiştir (Belsky, 1979; Belsky vd., 1984; Lamb, 1977). Lamb (1977), yedi, sekiz, on iki ve on üç aylıkken bebekleri gözlemlemiş ve annelerin bebekleri ile bakım verme için geçirdikleri zamanın daha yüksek olduğunu ve babaların ise bebekleri ile oyun oynamak için zaman geçirdiklerini bağlanma için bu tutumların benzediklerini bulmuştur (Lamb, 1977). Bebekler büyüdükçe annelerin bakım için geçirdikleri süre azalmıştır, ancak anneler bebeklerini oyuna katılma miktarını artırmamıştır. Benzer şekilde, Belsky (1979) 15 aylık çocuklarıyla ebeveynlerini iki ayrı hafta içi iki saat boyunca evlerinde gözlemledi. Annelerin daha fazla bakıcı oldukları ve bebeklerini teşvik etmek için bir nesneyi veya olayı kullanma olasılıklarının babalara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Belsky ve ark. (1984) doğum sonrası bir, üç ve dokuz aylık bebekleri gözlemlemiş ve üç zaman noktasındaki babalara kıyasla annelerin daha olumlu, duyarlı ve bebekleriyle etkileşime girmiş olduğunu bulmuşlardır; ancak bu farklılıklar zamanla azalmış ve babaların zamanla bebekleriyle daha rahat olabileceğini düşündürmektedir (Belsky vd., 1984).

Clarke-Stewart'ın (1978) uzun yıllar süren gözlemsel araştırması, on beş ila otuz ay arasında, bebekleriyle uğraşan oyun oynayan babalarının miktarının arttığını gösterdi, ancak bu anneler için geçerli değildi. Power ve Parke (1983), ebeveynleri ile sekiz aylık bebeklerini oyuncaklarla oyun oynadıkları oturumlarda gözlemledi ve annelerin, bebeğin bir oyuncuğa olan ilgisini ifade etme ipuçlarını takip etme olasılığının daha yüksek ve babalarda daha düşük olduğunu buldu. Bununla birlikte, bebekler oyuncaklara ilgisizlik gösterdiğinde, babaların bebeğe yeni bir oyuncak vermeye çalışmak yerine fiziksel oyuna girme olasılığı daha yüksekti. Bu bulgulara uygun olarak, MacDonald ve Parke (1986) bir ila on yaşları arasındaki çocukları incelemiş ve babaların annelerle karşılaştırıldığında daha iyi oyun oynadıklarını, bu farkın zaman içinde arttığını ve çocuğun okul öncesi yıllarında zirve yaptığını bulmuştur. Bu bulgu, kabaca iki ila altı yaş arasında değişen çocuklar için pozitif çocuk ve baba-çocuk sonuçlarının öngörüsü gibi görünen, belirli bir baba-çocuk oyununun (kaba-ve-takla oyununun) önemine işaret eden daha yeni literatürle tutarlıdır (George ve Freeman, 2017). Annelerin ve babaların beş aylık bebekleriyle etkileşimlerinin sonucu, annelerin etkileşimlerinin duygusal sinyallerle daha sosyal olarak yönlendirilmesi ve babaların etkileşimlerinin ise yüksek

yoğunluklu dönüşlerle daha olumlu uyarılma ile karakterize edilmesi gibi farklılık gösterir (Feldman, 2003).

Özetle, babalar, annelerle karşılaştırıldığında, bebeklerin bakımından daha fazla doğada fiziksel ve oyuncakla oyuna odaklanmış etkileşimlere girmektedir. Anneler ve babalar arasındaki ebeveynlik davranışlarındaki farklılıklara rağmen, çocuklar yaşamın ikinci yarısında babalarla ve annelerle bağlanma ilişkileri kurarlar. Bununla birlikte, bu farklılıklar ve güvenli baba-bebek bağlanma belirleyicilerini anlamadaki boşluklar ışığında, babaların ebeveynlerle ilişkilerinin geliştirilmesinde baba ebeveynlik davranışının diğer yönlerinin potansiyel rollerini aydınlatmak için yeni teoriler geliştirilmiştir (Lamb, 2012).

2.2.6. Baba Stimülasyonu Ve Baba-Bebek Bağlanması

Çocukların babaları ile yüksek kaliteli ilişkiler geliştirmesi için önemli görünen baba-çocuk etkileşiminin bir yönü, babaların çocukların hassas ama aynı zamanda zorlu fiziksel dürtülerini sergileme eğilimidir; buna oyun duyarlılığı (Grossmann vd. 2002) ve baba-çocuk aktivasyon ilişkisi (Paquette, 2004) denir. Grossmann ve ark. (2002), babanın oyun duyarlılığını, oyun sırasında çocuğunu daha olgun yollarla oynamaya teşvik eden ve çocuğun bakış açısını dikkate alan, işbirlikçi bir şekilde çocuklarıyla etkileşim halinde olmak şeklinde kavramsallaştırmıştır. Çocuk 24 aylıkken babaların oyun hassasiyetinin, 10 ve 16 yaşlarında çocuğun iç bağlanma simgelerini şekillendirdiğini buldular; anneler için erken bağlanma güvenliği daha sonraki bağlanma simgelerini öngörüyordu, ama annelerin oyun hassasiyeti yoktu. Sonraki bağlanma temsillerinin anne-çocuk ve baba-çocuk etkileşiminin farklı yönleri tarafından tahmin edildiği göz önüne alındığında, bu çalışma, çocukların bağlanma temsillerinin gelişimini destekleyen mekanizmaları en iyi şekilde yakalamak için anne ve baba-çocuk ilişkilerinin birden çok yönünü ölçmenin önemini vurgulamaktadır (Grossmann vd., 2002).

Paquette (2004), anne ve babaların çocuklarda bağlanma güvenliği sağlamadaki rollerinin farklı ve birbirini tamamlayıcı olduğunu teorize etmiştir. Bağlanma teorisinin ilkelerinden biri, bağlanma ilişkisinin çocuğun dünyayı keşfedebileceği güvenli bir temel ve sıkıntılı olduğunda çocuğun geri dönebileceği güvenli bir sığınak olmasına izin vermesidir (Ainsworth ve diğerleri, 1978; Bowlby, 1969) . Paquette (2004) bu iki farklı ancak tamamlayıcı sürecin (yani güvenlik ve keşif) anne (güvenli bir sığınak yoluyla) ve baba tarafından (çevreyi keşfetme yetkisi ile) farklı bir şekilde sağlandığını; bu şekilde Paquette'in teorisi baba-çocuk ilişkisine benzersiz bir değer atfetmektedir. Çocuğun açık olması ve çevresini keşfetmesi için bu yetkilendirme, Paquette'in baba-çocuk aktivasyon ilişkisi dediği şey tarafından desteklenir. Baba-çocuk aktivasyon ilişkisi, babanın

eşzamanlı olarak emniyet, sıcaklık ve güvenlik sağlarken çocuğunu heyecanlandırabilme ve dengesini bozma becerisi olarak tanımlanmaktadır. Bu ilişki, çocuğun yeni ortamları cesur yollarla keşfetme ve gerektiğinde kendini nasıl ayağa kalkacağını öğrenme becerileri geliştirmesini sağlamaktadır (Paquette, 2004).

Birlikte ele alındığında, Grossmann ve diğ. (2002) ve Paquette (2004), anlama becerisini arttırmak için teorik bir temel sağlamaktadır. Özellikle, bu makaleler, babaların uzmanlaşabileceği ve yüksek kaliteli baba-çocuk ilişkilerinin geliştirilmesinde rol oynayabilecek duyarlılık - oyun sırasında uyarılma ve istikrarsızlaştırma gibi - ebeveynlik davranışlarına ilgi uyandırmıştır (Grossmann vd., 2002; Paquette, 2004).

2.3. Doğum Sonrası Dönemde Babaların Fonksiyonel Durumu

Bireyin hayatının dönemlerinden biri olan anne ve babalık hem kadın için hem de erkek için alışılmadık bir dönem olabilir. Kadının fonksiyonel durumu doğumdan önce ve doğumdan sonra olmak üzere çok defa araştırmalara konu edilmiş ancak erkeğin bu dönemlerde ki fonksiyonel durumu ile ilgili çalışmalar sınırlıdır. Babaların fonksiyonel durumları farklı boyutlarda incelenmiştir. Erkek bireylerin daha önce yapabildikleri günlük aktivitelerini babalıkla beraber devam ettirebilmesi ve eklenen sorumluluklarla beraber yeniliklere uyum sağlayabilmesi beklenir (Tulman,1993; McVeigh, 2002).

Doğum sonu dönemde erkeklerin babalık tecrübeleri ve ihtiyaçları hakkında yapılan çalışmaların kısıtlı olması nedeniyle bu dönemde doktor ve hemşirelerin sağlık hizmetlerini anne ve bebek bakımı üzerine yoğunlaştırdığı bilinmektedir. Çiftlerin anne ve babalık rolü için hazırlıksız olduğu ve bu döneme geçerken yaşanan zorluğun anne bebek ya da baba bebek ilişkisi arasındaki uyumu bozduğu bildirilmiştir (McVeigh, 2002). Tıpkı annelik süreci gibi babalık süreci de karmaşık bir dönemdir. Erkek ebeveynin babalığının annenin gebe kalmasının hemen ardından başlayıp, doğum süreci ve doğumdan sonraki aylarda geliştiği bildirilmiştir (Başbakkal, 1999; Barclay ve Lupton, 1999). Her iki ebeveyn için de bu dönem sorumlulukların ve iletişimin arttığı bir dönemdir. Bebek için ayrıca zaman ayırmak gerekmektedir (Anderson, 1996). Erkek ebeveyn babalık dönemine geçişte kimlik değişiklikleri yaşayabilir, bebeğin doğumuyla beraber bu gerçeğe karşılaşır ve yeni rolüne uymakta zorlanabilir. Bu dönemde anksiyete, şaşkınlık, birbirinin tersi duygular ve güçte azalma yaşayabilirler. Bu zorlanmalar ona yeni çözüm yolları açabilir (Henderson ve Brouse, 1991).

Doğum sonu dönemde sağlık hizmetlerinin öncelikli olarak babalara verilmemesinin nedeni babaların ihtiyacını tam olarak belirleyebilecek araçların olmamasıdır. Babalar için fonksiyonel durum envanteri babaların bu dönemdeki

ihtiyaçlarının belirlenmesi için deneysel çalışmanın temelidir. Hamileliğin son üç ayında ve doğum sonrası süreçte babaların fonksiyonel durumunu ölçebilmek için Tulman, Fawcett ve Weiss (1993) tarafından babaların fonksiyonel durum envanteri geliştirilmiştir. Babaların fonksiyonel durumunu eşlerinin gebelik ve doğum sonu dönemde ev işleri, sosyal ve toplumsal, bebek bakımı, kişisel bakım, mesleki ve eğitimsel faaliyetlerin devam ettirilmesi ya da artırılması ve bebek bakımının sorumluluğunun üstlenilmesi kavramlarını içerir (Tulman,1993; McVeigh, 2002).

Babaların fonksiyonel durum envanteri (The Inventory of Functional Status - Fathers (BFDE), annelerin gebelik döneminde fonksiyonel durumunu ölçen Tulman ve ark. tarafından geliştirilen Antepartum Fonksiyonel Durum Envanteri (The Inventory of Functionala Status – Antepartum Period) ve annelerin doğum sonrası fonksiyonel durumunu ölçen Fawcett ve ark'ın geliştirdiği Doğum sonrası Fonksiyonel Durum Envanterinin (The Inventory of Functionala Status After Childbirth) babalar için kullanılan eş değeridir (McVeigh, 2002). Envanterler Roy'un adaptasyon modelinin rol fonksiyon modelinden tasarlanmıştır. Bu envanterler, araştırma yapanlara, hekim, hemşirelere; hamilelik sürecinde ve doğum sonrası dönemde çiftlerin fonksiyonel statülerini değerlendirme, aileyi temel alan bakım sürecinin uygulanması imkanını sunar (Tulman,1993; Fawcett ve Tulman 1990; Özkan ve Sevil, 2007).

Sevil ve Özkan tarafından 2010 yılında “Babaların Fonksiyonel Durum Envanteri”nin, Türk toplumuna uyarlanması ve psikometrik uygunluğunun test edilmesi amacıyla eşi hamileliğinin son üç aylık periyodu ve doğum sonrası dönemde olan babalara uygulanan envanter bu çalışmada geçerli ve güvenilir bulunmuştur (Sevil ve Özkan, 2010).

Özkan ve arkadaşları tarafından 2018 yılında çocuklarının doğumunu takip eden aylarda annelerin ve babaların fonksiyonel durumunun sosyal boyutlardaki değişiklikleri tanımlamak için yapılan çalışmada; altıncı ayda kadınlarda ev içi faaliyetler, sosyal ve toplumsal faaliyetler ve kişisel bakım faaliyetlerinin; benzer şekilde babalar içinde altıncı ayda ev içi faaliyetler, sosyal ve toplumsal faaliyetler ve çocuk bakımı faaliyetlerinin arttığı saptanmıştır. Ayrıca bazı sosyodemografik değişkenlerin fonksiyonel durum üzerinde etkili olduğunu bulmuştur (Özkan vd, 2018).

Çitil Canbay ve Şeker tarafından 2020 yılında ilk kez baba olacak kişilere internet üzerinden verilen eğitimlerin fonksiyonel durum üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılan çalışmada; babaların doğum öncesi internet üzerinden aldıkları eğitimin; doğum sonrası dönemde sosyal destek algısını ve fonksiyonel durumlarını pozitif yönde etkilediği bildirilmiştir (Çitil Canbay ve Şeker, 2020).

2.4. Tezin Hipotezleri

H₁: Doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanma puanları, babaların fonksiyonel durum puanlarını etkiler.

H₂: Babaların sosyodemografik özellikleri doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanma puanlarını etkiler

H₃: Babaların babalık özellikleri doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanma puanlarını etkiler.

H₄: Bebeğin sosyodemografik özellikleri doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanma puanlarını etkiler

H₅: Babaların sosyodemografik özellikleri doğum sonrası dönemde babaların fonksiyonel durum envanteri puanlarını etkiler

H₆: Babaların babalık özellikleri doğum sonrası dönemde babaların fonksiyonel durum envanteri puanlarını etkiler

H₇: Bebeğin sosyodemografik özellikleri doğum sonrası dönemde babaların fonksiyonel durum envanteri puanlarını etkiler

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Bu çalışma kesitsel-analitik olarak tasarlandı.

3.2. Araştırmanın uygulandığı Yer ve Özellikleri

Araştırma Nisan-Eylül 2019 tarihleri arasında Pamukkale Üniversitesi (PAU) Hastanesindeki yenidoğan ve sağlam çocuk polikliniklerine başvuran 3-12 aylık bebeklerin babaları ile gerçekleştirilmiştir. Sağlam Çocuk Polikliniğinde 2 doktor ve 2 hemşire görev yapmaktadır. Bu poliklinikte tüm yaş grubu çocukların muayeneleri ve aşıları yapılmakta, büyüme ve gelişmeleri değerlendirilmektedir. Günlük başvuran hasta sayısı yaklaşık 15-30 arasında değişmektedir. Yeni doğan polikliniğinin de iki hemşire görev yapmaktadır. Bu poliklinikte yeni doğanların muayeneleri, büyüme ve gelişmeleri değerlendirilmektedir. Üç-oniki aylık bebekler genellikle sağlam çocuk polikliniğine başvurmakla birlikte, yenidoğan polikliniğine 0-3 ay arası bebekler başvuru yapabilmektedir.

3.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini PAU Hastanesi yeni doğan ve sağlam çocuk polikliniklerine başvuran 3-12 aylık bebeklerin babaları oluşturdu. Örneklem, yenidoğan ve sağlam çocuk polikliniklerine başvuran 3-12 aylık bebek sahibi olan, 18 yaş üstü, araştırma katılmayı kabul eden, en az ilkokul mezunu kişiler (babalar) alındı. Referans olarak incelenen araştırmada (McVeigh ve ark, 2002) elde edilen etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu ($d=0.334$) hesaplandı. Çalışmamız için örneklem genişliği hesaplamasında, bu etki büyüklüğü ($d=0.334$) için en az 224 kişi alınacak olursa %95 güven aralığında ve %5 hata ile %80 güç elde edilebileceği saptandı. Kayıp olasılıkları düşünülerek alınması gereken en az kişiye ulaşmak için Nisan-Eylül 2019 tarihleri

arasında başvuran, araştırmanın dahil edilme kriterlerine uyan babaların tamamı araştırmaya davet edildi. Veri toplama sürecinde polikliniklere 5320 başvuru olduğu, 3-12 ay aralığındaki bebek başvurusunun 1618, babası yanında olarak başvuran bebek sayısının ise 427 olduğunu saptandı. Bu kişilerden dahil etme kriterlerimize uygun olan ve çalışmamıza katılmayı kabul eden 323 kişi çalışmaya alındı. Çalışmamıza katıldıktan sonra ayrılan ya da dışlanan katılımcı olmadı, 323 kişi araştırmada yer aldı. Çalışma verilerimiz ile G power 3.1 programı (Faul ve ark, 2007) kullanılarak post-hoc power analizi yapılmıştır. Etki büyüklüğü: 0.334, α : 0.05, toplam örneklem büyüklüğü 323 parametreleri kullanılarak post-hoc power analizi yapıldığında çalışmamızın gücünün % 99 olduğu bulunmuştur.

3.4. Veri Toplama Araçları

Veri toplamak amacıyla "Tanıtıcı Bilgi Formu", bebek baba arasındaki bağlanmayı ölçmek için 'Baba- bebek bağlanma ölçeği' (Güleç ve Kavlak; 2013), doğum sonu dönemde babaların fonksiyonel durumlarını belirlemek için 'Babaların Fonksiyonel Durum Envanteri - The Inventory Of Functional Status- Fathers (IFS-F) kullanıldı (Sevil ve Özkan; 2010).

1. Tanıtıcı bilgi formu (Ek 1)
2. Baba-bebek bağlanma ölçeği (Ek 2)
3. Babaların fonksiyonel durum envanteri (Ek 3)

3.4.1. Tanıtıcı Bilgi Formu; Araştırmaya dahil edilen babaların, eşlerinin ve bebeklerin sosyo-demografik özellikleri, evlilik, babalık ve annelik özellikleri ile ilgili literatür taraması (Aslan ve ark; 2017, MvVeigh ve Baafi; 2002, Sevil ve Özkan; 2009) yapılarak araştırmacı tarafından belirlenen, 22 sorudan oluşan formdur. Sorular; Katılımcıların yaşı, eğitim durumu, mesleği, gelir düzeyi, sosyal güvencesi, evlilik süresi, çocuk sayısı, son çocuk ile yaş aralığı, planmış bir gebelik mi, babalık haberi (mutlu, mutsuz, hazır, kaygılı vb), bebeğin yaşı (ay), bebeğin cinsiyeti, anne (eş) yaşı, anne (eş) eğitim durumu, anne (eş) mesleği, aile tipi, sosyal destek alma durumu, çocuk bakımına yardımcı olma durumu, ev işlerine yardımcı olan kişinin varlığı, doğuma hazırlık eğitimi alma durumu, gebelik ve doğum ilgili bilgi alma durumlarının sorulduğu toplam 22 sorudan oluşmaktadır.

3.4.2. Baba - Bebek Bağlanma Ölçeği (Postnatal Paternal-infant Attachment Questionnaire); 19 maddeden oluşan ölçek babanın bebeği ile bağlanmasını

doğumdan sonraki dönemde değerlendirmek amacıyla Condon ve ark. (2008) ile geliştirilmiştir. Üç alt boyuttan oluşan ölçekte 'sabır ve hoşgörü', 'etkileşimde zevk' ve 'sevgi ve gurur' alanları değerlendirilir. Maddelerin her biri 1-5 arasında puanlanmaktadır. Maddelerin 12 tanesi ters yönden değerlendirilir. Bu maddeler; 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16'dır. Ölçekteki puanlar bağlanma ile doğru orantılıdır, yani yüksek bağlanmanın olduğunu yüksek puanlamadan anlaşılır. Condon ve ark. (2008) ile geliştirilen ölçeğin cronbach alfa katsayısı 6. ayda 0.81; 12. ayda 0.78 olarak bulunmuştur (Condon vd.; 2008). Ölçeğin maddelerinin ölçekteki puanlama katsayısının değerlendirilmesi ve bu sayede ölçek bütünü ile ne kadar ilişki içerdiğini tesbit etmek amacıyla madde analizini yaparak, madde toplam puanının korelasyon katsayısı değerlendirilmektedir. BBBÖ'nin toplam madde korelasyon sonucu 0.20'nin altındadır ve 16. maddesi negatif korelasyon göstermiştir. Madde toplam korelasyon sayısı (r) arttıkça, ifadenin etkililik düzeyi yükselir, azaldığında düşer. Araştırma sürecinde ölçeği dolduran toplam 190 babadan 186'sı 16. madde için a şıkkını işaretlemiştir. (16. madde; Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum; a) Tam olarak benim bebeğim gibi, b) Biraz benim bebeğim gibi, c) Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil). Ancak bu madde Türk babaların kültürel ve toplumsal bakış açısından bebeğin sahiplenilmesi olarak değil, fizyolojik olarak algılanacağı düşünülmüş ve negatif korelasyon gösteren bu madde ölçekten çıkarılmıştır (John ve Halliburton; 2010). Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirliği Güleç ve Kavlak (2013) tarafından yapılmış, cronbach alfa katsayısı 0,76 olarak bulunmuştur (Güleç ve Kavlak; 2013). Bizim çalışmamızda baba bebek bağlanma ölçeğinin cronbach alfa katsayısı 0,84 olarak saptandı.

3.4.3. Babaların Fonksiyonel Durum Envanteri: IFS-F, babaların fonksiyonel durumunun sosyal yönünü tanılamak için geliştirilmiştir. Elli bir soruluk bu ölçek yaklaşık 20 dakikada tamamlanmakta ve fonksiyonel yeteneği ölçen 7 alt skaladan (ev içi faaliyetler, sosyal ve toplumsal faaliyetler, çocuk bakımı sorumlulukları, bebek bakımı sorumlulukları, öz bakım faaliyetleri, eğitim ve mesleki faaliyetler) oluşmaktadır. Bu envanter Roy'un adaptasyon modelinin rol fonksiyon modelinden oluşturulmuştur. Roy fonksiyon modeli, sosyal olarak kesinleşmiş rollerin uygulanması ile ilgilidir. Cronbach's alpha değerleri; ev içi faaliyetler 0,64, sosyal ve toplumsal faaliyetler 0,67, bebek bakım faaliyetleri 0,92, kişisel bakım faaliyetleri 0,56, mesleki faaliyetler 0,98, toplam IFS-F 0,76 olarak bildirilmiştir (Fawcett ve Tulman; 1990, Fawcett vd.; 1988).

Cronbach's alpha iç tutarlılık güvenilirliği sonuçlarına göre ev içi faaliyetler 0,80, sosyal ve toplumsal faaliyetler 0,65, bebek bakım sorumlulukları 0,80, çocuk bakım sorumlulukları 0,80, öz bakım faaliyetleri 0,74, mesleki faaliyetler 0,61, eğitim faaliyetleri 0,78, total IFS-F 0,82 olarak bulunmuştur. Madde-alt skala arasındaki ortalama

korelasyon sosyal ve toplumsal aktivitelerde 0,63 iken, eğitim faaliyetlerinde 0,94 olarak belirlenmiştir. İç tutarlılık güvenilirliği, her bir alt ölçek puanının, toplam IFS-F puanı ile ilişkilendirilmesi yoluyla tekrar değerlendirilmiştir. Ortalama korelasyon ev içi faaliyetlerde 0,34 ile eğitim faaliyetlerinde 0,49 arasında değişmiştir. Test tekrar test güvenilirliği katsayısı ise 0,76 ile 0,99 arasındadır ve total IFS-F puanı 0,98'dir. Alt ölçek yapısının incelenmesi yoluyla yapı geçerliliğinin değerlendirilmesi sonucunda ise oranların -0,04 ile 0,60 arasında olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar temel alınarak IFS-F Türk toplumu için geçerli ve güvenilir bulunmuştur. Ölçeğin ülkemizde geçerlilik ve güvenilirliği, Ümran Sevil ve Sevgi Özkan tarafından 2010 yılında yapılmıştır (Sevil ve Özkan; 2010).

Çalışmamızda Cronbach's alpha değerleri; ev içi faaliyetler 0,90, sosyal ve toplumsal faaliyetler 0,84, bebek bakım faaliyetleri 0,89, çocuk bakım faaliyetleri 0,95, kişisel bakım faaliyetleri 0,87, mesleki faaliyetler 0,78, toplam babaların fonksiyonel durum envanteri (BFDE) 0,93 olarak bulundu.

3.5. Veri Toplanması ve Süresi

Araştırmaya katılmayı kabul eden babalara araştırmanın amacı, gizlilik koşulları, tanıtıcı bilgi formu ve kullanılan ölçekler hakkında bilgi verildi. Daha sonra "Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu" ile onamları alındı. Veriler babalarla rahat iletişim kurulabilecek uygun bir odada, yüz yüze görüşme yöntemiyle toplandı. Baba bebek bağlanma ölçeği ve babaların fonksiyonel durum envanteri formları katılımcılar tarafından dolduruldu. Görüşmeler ortalama 20-30 dakika arasında sürmüştür.

Araştırmanın süreci aşağıda sunulmuştur.

Zaman Çizelgesi;		
Başlıca Aşamalar	Ayrıntılı Bilgi	Zamanlama
Hazırlık Aşaması	Literatür taraması ve tez konusunun belirlenmesi,	Şubat 2019-Mart 2019
Verilerin Toplanması	Araştırmaya dahil edilme kriterlerini karşılayan 3-12 aylık çocuğu olan babalardan veri toplama araçları ile verilerin toplanması,	Nisan 2019-Eylül 2019
Verilerin Analizi	İstatistiksel analizlerin yapılması,	Ekim 2019-Aralık 2019
Araştırma Raporunun yazılımı	Tezin yazım aşaması.	Ocak 2020-Nisan 2020

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmamızın tek merkezde yapılması, tanımlayıcı tipte olması nedeniyle elde ettiğimiz verilerin toplumun belli bir kısmının özelliklerini yansıtmaması, babaların baba olduklarını öğrendikleri sürecin başından itibaren çalışmaya dahil edilememesi, gözlem yoluyla veri toplanamayıp ölçekler aracılığıyla katılımcıların verdiği cevapların geçerli sayılması, çalışmaya katılan babaların eğitimine devam ediyor olmaması nedeniyle fonksiyonel durum envanterinde eğitim alt başlığı ile ilgili veri elde edilememesi sınırlılıklar meydana getirmiş olabilir.

3.6.1. Araştırmaya Dahil Edilme Kriterleri;

PAÜ hastanesinde belirlenen polikliniklere başvuran, 18 yaş üstü, en az ilkokul mezunu, araştırmaya katılmayı istekli, soruları yanıtlayamayacak şekilde mental ve duysal bozukluğa sahip olmayan 3-12 aylık sağlıklı bebek sahibi olan babalar.

3.6.2. Araştırmadan Dışlama Kriterleri;

Veri toplama sürecinde yenidoğan ve sağlam çocuk polikliniklerine 5320 başvuru oldu. Bu başvurulardan 3-12 ay aralığındaki bebek sayısı 1618'di. Sadece annesi veya diğer yakınları aracılığıyla getirilen 1191 başvuru dahil edilmedi. Babası yanında olarak başvuran bebek sayısının ise 427 olduğunu saptandı. Bu 427 babanın 104'ü (katılmayı kabul etmeyen) çalışmaya dahil edilmedi. Geriye kalan dahil etme kriterlerimize uygun olan ve çalışmamıza katılmayı kabul eden 323 kişi çalışmaya alındı. Çalışmamıza katıldıktan sonra ayrılan ya da dışlanan katılımcı olmadı, 323 kişi araştırmada yer aldı.

3.7. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkenleri

Bağımlı değişkenler: 3-12 aylık bebek sahibi olan babaların doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanma ve fonksiyonel durum envanteri düzeyleridir.

Bağımsız değişkenler: 3-12 aylık bebek sahibi olan babaların baba-bebek bağlanma düzeyi (H1 hipotezi), yaşı ve eşinin yaşı, eğitim seviyesi, meslekleri, gelir durumu, sosyal güvence, evlilik yaşı-süresi-sayısı, aile tipi, bebeğin yaşı-cinsiyeti, babalık özellikleri gibi sosyo demografik özelliklerdir.

3.8. Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yürütülmesi için Pamukkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'ndan etik kurul izni (25.12.2018 tarih ve 24 sayılı) (Ek 4) ve araştırmanın yapılacağı Pamukkale Üniversitesi Hastanesinden kurum izni alınmıştır (07.01.2019 tarih ve E.1325 sayılı yazı) (Ek 5).

3.9. Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 22.0 kullanıldı. Sürekli değişkenler ortalama $\pm$ standart sapma ve kategorik değişkenler sayı ve yüzde olarak belirtildi. Bağımsız grup farklılıklarının incelenmesinde parametrik test varsayımları sağlandığında İki Ortalama Arasındaki Farkın Önemlilik Testi; parametrik test varsayımları sağlanmadığında ise Mann Whitney U testi ya da Kruskal Wallis testi kullanıldı. Ayrıca sürekli değişkenlerin arasındaki ilişkiler

Pearson korelasyon analizleriyle ve kategorik değişkenler arasındaki farklılıklar ise Ki kare analizi ile incelendi. $p < 0,05$ ise anlamlı kabul edildi.

4. BULGULAR

Çalışmamıza Pamukkale Üniversitesi Hastanesi yeni doğan ve sağlam çocuk polikliniklerine başvuran 3-12 aylık bebek sahibi olan ve çalışmamıza katılmayı kabul eden babalardan 323 kişi dahil edildi.

Tablo 1. Babaların ve eşlerinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı

Sosyodemografik özellikler		Sayı (n)	Yüzde (%)
Baba Eğitim seviyesi	İlköğretim	120	37,2
	Ön lisans	65	20,1
	Lisans	121	37,5
	Yüksek lisans-doktora	17	5,3
Baba Meslek	Memur	144	44,6
	İşçi	88	27,2
	Serbest meslek	91	28,2
Gelir durumu	Gelir giderden az	89	27,6
	Gelir gidere eşit	115	35,6
	Gelir giderden fazla	119	36,8
Sosyal güvence	Var	308	95,4
	Yok	15	4,6
Anne eğitim	İlköğretim	164	50,8
	Ön lisans	69	21,4
	Lisans	82	25,4
	Yüksek lisans-doktora	8	2,5
Anne meslek	Ev hanımı	193	59,8
	Memur	97	30,0
	İşçi	33	10,2
Aile tipi	Geniş aile	23	7,1
	Çekirdek aile	300	92,9
Evlilik sayısı	1	310	96,0
	2	13	4,0
Ortalamalar		Ortalama	±SD
	Baba yaşı (yıl)	32,09	5,84
	Anne yaşı (yıl)	29,46	5,27
	Evlilik yaşı (yıl)	26,61	3,74
	Evlilik süresi (yıl)	5,46	4,65
	Aylık gelir (TL)	5034,15	2959,35

Babaların ve eşlerinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı incelendiğinde; babaların %37,5'inin (n:121) lisans, %37,2'sinin (n:120) ilköğretim mezunu olduğu görüldü. Katılımcıların meslek dağılımının ilk sırasında %44,6 (n:144) ile memur, ikinci sırada %28,2 (n:91) oranı ile serbest meslek sahibi olanların ve son olarakta %27,2

(n:88) ile işçilerin olduğu saptandı. Gelir durumuna bakıldığında; geliri giderinden fazla ve eşit olanların sırasıyla %36,8 (n:119) ve %35,6 (n:115) olduğu tespit edildi. Katılımcıların %95,4'ünün sosyal güvencesinin olduğu bulundu. Babaların eşlerinin %50,8'i (n:164) ilköğretim mezunu ve %59,8'i (n:193) ise ev hanımı idi. Ailelerin %92,9 oranında çekirdek aile yapısına sahip olduğu ve katılımcıların %96'sının ilk evlilikleri olduğu bulundu. (Tablo 1).

Babaların yaş ortalamasının 32,09±5,84 yıl, evlilik yaşı ortalamasının 26,61±3,74 yıl, evlilik süresi ortalamasının 5,46±4,65 yıl olduğu belirlendi. Aylık ortalama gelirinin 5034,15±2959,35 TL olduğu tespit edildi. Ayrıca annelerin yaş ortalamasının ise 29,46±5,27 yıl olduğu saptandı.

Tablo 2. Bebeklerinin sosyo-demografik değişkenlerinin dağılımı

Bebekğin Özellikleri		Sayı (n)	Yüzde (%)
Bebekğin cinsiyeti	Kız	154	47,7
	Erkek	169	52,3
Yaşayan çocuk sayısı	1	201	62,2
	2-3	115	35,6
	4-5	7	2,2
Ortalamlar		Ortalama	±SD
Bebekğin yaşı (ay)		7,00	2,61
Son çocukla yaş farkı (ay)		13,01	17,19

Bebeklerinin sosyo-demografik değişkenlerinin dağılımı incelendiğinde; Çalışma grubumuzun %52,3'ünün erkek, %47,7'sinin kız bebek, %46,4'ünün 3-6 ay, %53,6'sının ise 7-12 aylık bebekleri vardı. Ailelerin %62,2'sinin tek çocuğa sahipti. Birden fazla çocuğu olan babaların bebekleri ile önceki çocukları arasında ortalama 13,01±17,19 ay yaş farkı varken, bebek yaşı ortalaması 7.00±2.61 ay olarak belirlendi (Tablo 2).

Tablo 3. Babalık özelliklerinin dağılımı

Babalık Özellikleri		Sayı (n)	Yüzde (%)
Bebek planlı mı?	Evet	277	85,8
	Hayır	46	14,2
Babalık haberi sonrası duygu durumu	Mutlu oldum	270	83,6
	Mutsuz oldum	2	,6
	Hazırdım	29	9,0
	Kaygılandım	22	6,8
Bebek bakımına destek veren kişi varlığı	Evet	99	30,7
	Hayır	224	69,3
Ev işlerinde yardımcı varlığı	Evet	96	29,7
	Hayır	227	70,3
Doğuma hazırlık eğitimi alma	Evet	52	16,1
	Hayır	271	83,9
Gebelik ve doğum bilgisi	Evet	123	38,1
	Hayır	200	61,9

Araştırmaya katılan babaların babalık özellikleri değerlendirildiğinde; Bebek planlaması yapanların, katılımcılarımızın %85,8 (n:277) gibi yüksek bir bölümünü oluşturduğu saptandı. Babalık haberi aldığı anda %83,6'sının mutlu olduklarını, %30,7'sinin evinde bebek bakımına destek veren kişinin olduğu, %29,7'sinin ev işlerinde yardımcısının olduğu, %16,1'inin doğuma hazırlık eğitimi aldığı ve %38,1'inin gebelik-doğum konusunda bilgisi sahibi olduğu belirlendi (Tablo 3).

Tablo 4. Baba-bebek bağlanma ve fonksiyonel durum puanlarının ortalama, standart sapma değerleri

	Sayı (n)	Ortalama (±SD)*
Baba bebek bağlanma toplam puan	323	76,63 ± 10,13
-Sabır hoşgörüsü	323	33,55 ± 4,78
-Etkileşim zevk	323	25,16 ± 4,82
-Sevgi gurur	323	17,91 ± 2,52
Fonksiyonel durum toplam puan	323	2,58 ± 0,34
A (ev içi faaliyetler)	323	2,64 ± 0,64
B (sosyal ve toplumsal)	323	2,15 ± 0,57
C (bebek bakımı)	323	2,69 ± 0,70
D (çocuk bakımı)	119	2,86 ± 0,78
E (kişisel bakım)	323	2,38 ± 0,50
F (mesleki faaliyet)	323	2,95 ± 0,33
G (eğitim faaliyeti)	323	,00 ± ,00

*SD: Standart sapma (deviasyon)

Baba bebek bağlanma ölçeği (BBBÖ) toplam puan ortalamasının 76,63±10,13 iken, ölçeğin alt boyutlarının sırasıyla; sabır-hoşgöründe ortalamasının 33,55±4,78, etkileşim-zevkte 25,16±4,82 ve sevgi-gururda ise 17,91±2,52 puan olduğu tespit edildi.

Babaların fonksiyonel durum envanteri (BFDE) toplam puan ortalamasının 2,58±0,34 olduğu, alt boyutlarından ev içi faaliyetler alt boyutu puan ortalamasının 2,64±0,64, sosyal-toplumsal faaliyetler alt boyutu puan ortalamasının 2,15±0,57, bebek bakımı alt boyutu puan ortalamasının 2,69±0,70, çocuk bakımı alt boyutu puan ortalamasının 2,86±0,78, kişisel bakım alt boyutu puan ortalamasının 2,38±0,50, mesleki faaliyet alt boyutu puan ortalamasının ise 2,95±0,33 olduğu saptandı.

Tablo 5. Baba bebek bağlanması ile babanın fonksiyonel durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Değişkenler	Fonksiyonel durum (top)	Ev içi faaliyetler	Sosyal ve toplumsal	Bebek bakımı	Çocuk bakımı	Kişisel bakım	Mesleki faaliyet
Baba bebek bağlanma (top)							
r	,281**	,229**	,027	,306**	,021	,110*	,015
p	,000	,000	,625	,000	,713	,049	,784
Sabır hoşgörüsü							
r	,174**	,176*	-,098	,229**	,005	,012	,074
p	,002	,002	,080	,000	,934	,829	,184
Etkileşim zevk							
r	,295**	,187*	,171**	,270**	,001	,192**	-,034
p	,000	,001	,002	,000	,982	,001	,540
Sevgi gurur							
r	,234**	,230**	-,032	,278**	,072	,050	-,014
p	,010	,000	,568	,000	,200	,366	,805

* Pearson korelasyon testi

Baba bebek bağlanması ile babanın fonksiyonel durumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için korelasyon analizi incelendiğinde; BBBÖ toplam puanı ile BFDE toplam puanı (p=0,000- r=0,281), ev içi faaliyetler (p=0,000- r=0,229) ve kişisel bakım faaliyetleri (p=0,049- r=0,110) arasında düşük düzeyde, bebek bakımı faaliyetlerinde (p=0,000- r=0,306), orta düzeyde ve pozitif ilişki olduğu belirlendi. H1 hipotezimizde belirttiğimiz; doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanma puanlarının, babaların fonksiyonel durum puanlarını etkilediğini saptadık.

BBBÖ alt boyutu olan sabır-hoşgörüsü ile BFDE toplam puanı (p=0,002- r=0,174), ev içi faaliyet (p=0,002- r=0,176) ve bebek bakımı faaliyetlerinde (p=0,000- r=0,229) düşük düzeyde ve pozitif ilişki olduğu görüldü.

BBBÖ alt boyutu olan etkileşim-zevk ile BFDE toplam puanı (p=0,000- r=0,295), ev içi faaliyetler (p=0,001- r=0,187), sosyal ve toplumsal faaliyetler (p=0,002- r=0,171),

bebek bakım faaliyetleri ($p=0,000$ - $r=0,270$) ve kişisel faaliyetler ($p=0,001$ - $r=0,192$) arasında düşük düzeyde ve pozitif ilişki olduğu belirlendi.

BBBÖ alt boyutu olan sevgi gurur ile BFDE toplam puanı ($p=0,010$ - $r=0,234$), ev içi faaliyetler ($p=0,000$ - $r=0,230$) ve bebek bakım faaliyetleri arasında ($p=0,000$ - $r=0,278$) düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişkisi olduğu saptandı (Tablo 5).

Tablo 6. Baba bebek bağlanmasını etkileyen faktörlerin incelenmesi

	Baba bebek bağlanma	Sabır-hoşgörü	Etkileşim-zevk	Sevgi-gurur
Baba Eğitim	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
İlköğretim	75,11±11,36	33,27±5,13	24,03±5,36	17,80±2,59
Ön lisans	78,15±9,30	34,11±4,14	25,66±4,91	18,38±2,34
Lisans	77,69±9,30	33,80±4,79	25,98±4,18	17,90±2,42
YL-doktora	73,92±8,29	31,64±4,26	25,41±3,13	16,86±3,16
p değeri	0,105	0,188	0,015	0,073
Baba meslek	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Memur	78,12±9,31	34,12±4,37	26,02±4,31	17,97±2,52
İşçi	75,64±11,91	33,01±5,60	24,93±5,33	17,69±2,79
Serbest Meslek	75,23±9,28	33,18±4,51	24,03±4,85	18,01±2,25
p değeri	0,042	0,199	0,004	0,768
Gelir durumu	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Gelir < Gider	76,57±12,23	33,69±5,85	25,02±5,16	17,86±3,10
Gelir = Gider	77,61±9,87	33,61±4,45	26,07±4,75	17,92±2,34
Gelir > Gider	75,73±8,53	33,40±4,21	24,39±4,49	17,93±2,21
p değeri	0,047	0,224	0,004	0,434
SGK varlığı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Var	76,91±9,82	33,68±4,69	25,26±4,72	17,96±2,42
Yok	70,91±14,49	30,89±6,05	23,16±6,43	16,86±4,09
p değeri	0,086	0,047	0,305	0,481
Anne eğitim	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
İlköğretim	74,87±10,38	33,31±4,86	23,75±4,69	17,80±2,48
Ön lisans	77,09±10,43	33,19±4,93	26,17±5,23	17,72±2,86
Lisans	79,65±8,83	34,28±4,64	27,16±3,66	18,20±2,36
YL-doktora	77,70±8,38	34,23±3,06	24,90±5,57	18,56±1,52
p değeri	0,003	0,396	0,000	0,381
Anne meslek	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Ev hanımı	75,25±10,52	33,25±5,07	24,21±4,81	17,79±2,49
Memur	79,54±9,01	34,38±4,38	26,96±4,30	18,19±2,34
İşçi	76,14±9,40	32,90±3,90	25,45±4,90	17,78±3,12
p değeri	0,002	0,077	0,000	0,238
Aile Tipi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Çekirdek aile	77,07±9,89	33,79±4,67	25,27±4,77	18,00±2,41
Geniş aile	70,94±11,74	30,47±5,30	23,80±5,27	16,66±3,50
p değeri	0,017	0,003	0,141	0,110
Evlilik sayı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
1	76,64±10,24	33,57±4,81	25,16±4,86	17,90±2,52
2	76,27±7,36	33,07±4,30	25,13±3,94	18,06±2,61
p değeri	0,625	0,549	0,830	0,922
Bebek cinsiyet	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Kız	76,18±11,02	33,49±4,97	24,89±5,14	17,79±2,68
Erkek	77,03±9,26	33,61±4,62	25,41±4,50	18,01±2,36
p değeri	0,839	0,963	0,558	0,486
Çocuk sayısı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
1	76,97±10,26	33,77±4,91	25,30±4,87	17,89±2,48
2-3	76,86±8,34	33,50±4,11	25,18±4,32	18,17±2,10
4-5	63,00±21,39	28,22±8,30	20,80±8,80	13,97±5,60
p değeri	0,179	0,112	0,298	0,105
Bebek planlı mı?	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	77,45±9,14	33,81±4,56	25,57±4,38	18,07±2,33
Hayır	71,67±13,90	32,02±5,80	22,73±6,42	16,91±3,28
p değeri	0,018	0,078	0,010	0,035
Babalık haberi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Mutlu	77,61±8,71	33,92±4,44	25,47±4,37	18,21±2,10
Mutsuz	56,55±38,11	25,75±14,35	18,30±13,1	12,50±10,6
Hazır	75,26±11,06	32,49±5,23	25,59±4,77	17,17±3,09
Kaygılı	68,20±15,53	31,11±6,08	21,43±7,23	15,65±3,54
p değeri	0,549	0,289	0,662	0,178
Bebek Bakıcısı varlığı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	78,80±9,52	34,36±4,52	26,17±4,60	18,27±2,44
Hayır	75,67±10,27	33,20±4,86	24,72±4,85	17,75±2,54
p değeri	0,007	0,037	0,013	0,012
Ev işlerinde yardımcı varlığı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	79,37±8,83	34,35±4,30	26,59±4,10	18,42±2,39
Hayır	75,47±10,44	33,21±4,95	24,56±4,98	17,69±2,55
p değeri	0,002	0,080	0,001	0,001
Doğum hazırlık eğitimi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	83,49±5,81	35,68±3,56	28,89±3,14	18,91±1,97
Hayır	75,31±10,26	33,14±4,89	24,45±4,76	17,71±2,57
p değeri	0,000	0,000	0,000	0,000
Gebelik ve doğum bilgisi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	81,38±7,45	35,29±3,67	27,34±4,20	18,75±1,94
Hayır	73,71±10,47	32,49±5,08	23,82±4,69	17,39±2,69
p değeri	0,000	0,000	0,000	0,000

*Mann-Whitney U testi ya da Kruskal Wallis testi

Tablo 6'da baba bebek bağlanmasını etkileyen sosyo demografik faktörler incelenmiştir. Eğitim seviyesinin BBBÖ'de etkisine bakıldığında sadece alt gruptan etkileşim-zevk puanında anlamlılık oluşturduğu ($p=0,015$) ve anlamlılık görülmesine lisans mezunu olan grubun neden olduğu saptandı ($p=0,002$). Toplam ve diğer alt boyutlarda (sabır-hoşgörü ve sevgi-gurur) ise herhangi bir anlamlılık oluşturmadığı tespit edildi ($p>0,05$).

Baba mesleğinin BBBÖ puanlarına etkisi değerlendirildiğinde; toplam BBBÖ puanı ($p=0,042$) ve etkileşim-zevk alt boyutunda anlamlılık ($p=0,005$) saptandı. Anlamlılığı memur grubunun oluşturduğu belirlendi ($p=0,002$). Toplam ve diğer alt boyutlarda (sabır-hoşgörü ve sevgi-gurur) anlamlılık yoktu ($p>0,05$).

Gelir durumunun BBBÖ puanına etkisi değerlendirildiğinde; toplam BBBÖ puanında anlamlı fark oluşturduğu ($p=0,047$), bu anlamlılığın geliri giderine denk olan gruptan kaynaklandığı bulundu ($p=0,039$). Etkileşim-zevk alt boyutu puanında da anlamlı fark oluşturduğu ($p=0,004$), bu durumun yine geliri giderine denk olan grup nedeniyle meydana geldiği tespit edildi ($p=0,001$). Diğer alt boyutlarda (sabır-hoşgörü ve sevgi-gurur) anlamlılığa neden olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Sosyal güvence varlığının BBBÖ puanına etkisine bakıldığında; sabır-hoşgörü alt boyutunda anlamlı farklılığa neden olduğu ($p=0,047$) ve bu anlamlı farklılığın sosyal güvencesi olan gruptan kaynaklandığı görüldü ($p=0,047$). Toplam BBBÖ puanı ve diğer alt boyutlarda (etkileşim-zevk, sevgi-gurur) anlamlı farklılık meydana getirmediği saptandı ($p>0,05$).

Babaların sosyodemografik özelliklerinden baba mesleği, gelir durumunun BBBÖ toplam puanını etkilediği ve H2 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.

Anne eğitiminin BBBÖ puanına etkisi incelendiğinde; toplam BBBÖ puanı ve alt boyutlardan etkileşim-zevk puanlarında anlamlı değişikliğe yol açtığı (sırasıyla $p=0,003$ - $p=0,000$) tespit edildi. Bu farklılığa lisans mezunu grubun yol açtığı değerlendirildi ($p=0,000$). Diğer alt boyutlarda (sabır-hoşgörü, sevgi-gurur) anlamlı bir farklılığa neden olmadığı belirlendi ($p>0,05$).

Anne mesleğinin BBBÖ puanlarına etkisi incelendiğinde ise; toplam BBBÖ puanı, alt boyutlardan da etkileşim-zevk puanlarını anlamlı düzeyde etkilediği bulundu (sırasıyla $p=0,002$ - $p=0,000$). Bu anlamlı farklılığa toplam BBBÖ puanı ve etkileşim-zevkte memur grubunun yol açtığı saptandı ($p=0,000$ - $p=0,000$). Sabır-hoşgörü alt boyutunda ise anlamlı farklılık oluşturmadığı belirlendi ($p>0,05$).

Aile tipinin BBBÖ puanına etkisine bakıldığında; toplam BBBÖ puanı ve sabır-hoşgörü alt boyutu puanında anlamlı değişikliğe yol açtığı ve bu farklılığın çekirdek aile grubundan kaynaklandığı tespit edildi ($p=0,017$). Diğer alt boyutlarda ise anlamlı farklılık oluşturmadığı saptandı ($p>0,05$).

Evlilik sayısının etkisi incelendiğinde; BBBÖ ve alt gruplarda da herhangi bir anlamlı değişikliğe yol açmadığı görüldü ($p>0,05$). Bebek cinsiyetinin BBBÖ puanlarına etkisi değerlendirildiğinde ise benzer olarak toplam ve alt gruplarda anlamlı farklılığa neden olmadığı saptandı ($p>0,05$).

Çocuk sayısının BBBÖ puanına etkisi değerlendirildiğinde; toplam ve alt boyutlarda anlamlı farklılığa yol açmadığı saptandı ($p>0,05$).

Planlayarak bebek sahibi olma durumunun BBBÖ puanına etkisi incelendiğine ise; toplam BBBÖ puanı, alt boyutlardan etkileşim-zevk, sabır hoşgörü puanlarında anlamlı değişikliğe yol açtığı bulundu (sırayla $p=0,018$ - $p=0,010$ - $p=0,035$). Fonksiyonel durumda olduğu gibi anlamlı farklılığa bebek planı yapan grubun neden olduğu tespit edildi (sırayla $p=0,018$ - $p=0,010$ - $p=0,035$). Alt boyutlardan sabır-hoşgörünün ise anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görüldü ($p>0,05$).

Babalık haberinin BBBÖ puanına etkisine bakıldığında; toplam ve alt boyutlarda anlamlı farklılığa yol açmadığı bulundu ($p>0,05$).

Evde bebek bakımına destek olan kişi varlığının BBBÖ puanına etkisi değerlendirildiğinde; toplam BBBÖ puanı, sabır-hoşgörü, etkileşim-zevk, sevgi-gurur alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşturduğu görüldü (sırasıyla $p=0,007$ - $p=0,037$ - $p=0,013$ - $p=0,012$). Anlamlı farklılığa bebek bakımına destek olan kişi varlığı olan grubun yol açtığı saptandı (sırasıyla $p=0,007$ - $p=0,037$ - $p=0,013$ - $p=0,012$).

Ev işlerine yardımcı olan kişi varlığının BBBÖ puanına etkisi değerlendirildiğinde; toplam BBBÖ puanı, etkileşim-zevk, sevgi-gurur alt boyutlarında anlamlı farklılığa neden olduğu bulundu (sırasıyla $p=0,002$ - $p=0,001$ - $p=0,001$). Anlamlı farklılığa ev işlerine yardımcı olan kişi varlığı olan grubun yol açtığı saptandı (sırasıyla $p=0,002$ - $p=0,001$ - $p=0,001$). Sabır-hoşgörü alt boyutunda anlamlı farklılığa neden olmadığı tespit edildi ($p>0,05$).

Doğuma hazırlık eğitimi alma durumunun BBBÖ puanlarına etkisine bakıldığında ise; toplam BBBÖ puanı, sabır-hoşgörü, etkileşim-zevk, sevgi-gurur alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşturduğu görüldü (sırasıyla $p=0,000$ - $p=0,000$ - $p=0,000$ - $p=0,000$). Anlamlı farklılığa doğuma hazırlık eğitimi alan grubun yol açtığı saptandı.

Gebelik-doğum hakkında bilgi sahibi olmanın BBBÖ puanına etkisine bakıldığında; toplam BBBÖ puanı, sabır-hoşgörü, etkileşim-zevk, sevgi-gurur alt boyutlarında anlamlı farklılık oluşturduğu görüldü (sırasıyla $p=0,000$ - $p=0,000$ - $p=0,000$ - $p=0,000$). Anlamlı farklılığa gebe-doğum bilgisi olan grubun yol açtığı saptandı.

Babaların babalık özelliklerinden bebek planı, bakıcı varlığı, ev işlerinde yardımcı varlığı, doğuma hazırlık eğitimi alma, gebelik ve doğum hakkında bilgisi olma durumunun BBBÖ toplam puanını etkilediği ve H3 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.

Tablo 7. Baba, eşi (anne) ve bebeğine ait sosyo-demografik verilerle baba bebek bağlanma durumu üzerindeki ilişkinin incelenmesi.

Değişkenler	Baba bebek bağlanma	Sabır hoşgörüsü	Etkileşim zevk	Sevgi gurur
Baba yaşı				
r	-,034	,010	-,084	,007
p	,547	,863	,131	,894
Aylık gelir				
r	,095	,114*	,077	,019
p	,087	,040	,168	,731
Evlilik yaşı				
r	,125*	,160**	,013	,173*
p	,025	,004	,809	,002
Evlilik süresi				
r	-,144*	-,116*	-,123*	-,124*
p	,009	,037	,027	,026
Bebeğin yaşı				
r	,116*	,079	,106	,115*
p	,037	,156	,058	,039
Anne yaşı				
r	-,004	,025	-,072	,073
p	,938	,649	,194	,193
Bebeğin son çocukla yaş farkı				
r	-,045	-,056	-,048	,016
p	,419	,315	,395	,772

* Pearson korelasyon testi

Baba, eşi (anne) ve bebeğine ait sosyo-demografik verilerle baba bebek bağlanma durumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için korelasyon analizi incelendiğinde; aylık gelir ile BBBÖ alt boyutlarından sabır-hoşgörüsü ($p=0,040$ - $r=0,114$) arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişkisi olduğu saptandı.

Evlilik yaşı ile BBBÖ toplam puanı ($p=0,025$ - $r=0,125$), BBBÖ alt boyutlarından sabır-hoşgörüsü ($p=0,004$ - $r=0,160$) ve sevgi-gurur ($p=0,002$ - $r=0,173$) arasında düşük düzeyde ve pozitif ilişkisi olduğu tespit edildi.

Evlilik süresi ile BBBÖ toplam puanı ($p=0,009$ - $r=-0,144$), BBBÖ alt boyutlarından sabır-hoşgörüsü ($p=0,037$ - $r=-0,116$), etkileşim-zevk ($p=0,027$ - $r=-0,123$) ve sevgi-gurur ($p=0,026$ - $r=-0,124$) arasında düşük düzeyde ve negatif yönde ilişki olduğu görüldü.

Bebeğin yaşı ile BBBÖ toplam puanı ($p=0,037$ - $r=0,116$), BBBÖ alt boyutlarından sevgi-gurur ($p=0,039$ - $r=0,115$) arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişki olduğu tespit edildi. Bebeğin sosyodemografik özellikleri arasından bebeğin yaşı toplam baba-bebek bağlanma puanını etkilediği ve H4 hipotezini karşıladığı saptandı.

Baba yaşı, anne yaşı ve bebeğin son çocukla yaş farkı ile BBBÖ ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (Tablo 7).

Tablo 8. Babaların fonksiyonel durumunu etkileyen faktörlerin incelenmesi

	Fonksiyonel Durum	Ev içi faaliyet	Sosyal ve toplumsal	Bebek bakımı	Çocuk bakımı	Kişisel bakım	Mesleki faaliyet
Baba Eğitim	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
İlköğretim	2,52±0,39	2,58±0,59	2,12±0,62	2,54±0,77	2,81±0,86	2,29±0,54	2,94±0,40
Ön lisans	2,60±0,27	2,64±0,58	2,07±0,54	2,75±0,63	2,94±0,54	2,45±0,49	2,98±0,19
Lisans	2,62±0,31	2,71±0,68	2,19±0,53	2,76±0,65	2,87±0,72	2,42±0,46	2,93±0,30
YL-doktora	2,70±0,45	2,61±0,81	2,35±0,59	2,95±0,72	2,98±1,08	2,52±0,49	2,92±0,39
p değeri	0,214	0,305	0,260	0,072	0,789	0,052	0,828
Baba meslek	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Memur	2,63±0,33	2,72±0,69	2,17±0,54	2,79±0,63	3,04±0,64	2,42±0,48	2,94±0,32
İşçi	2,54±0,33	2,57±0,61	2,09±0,56	2,67±0,71	2,86±0,74	2,33±0,53	2,98±0,30
Serbest Meslek	2,55±0,37	2,60±0,57	2,17±0,63	2,53±0,78	2,79±0,79	2,38±0,51	2,92±0,36
p değeri	0,191	0,051	0,481	0,076	0,152	0,188	0,941
Gelir durumu	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Gelir < Gider	2,56±0,37	2,57±0,63	2,11±0,56	2,63±0,76	2,74±0,76	2,46±0,54	2,97±0,33
Gelir = Gider	2,59±0,33	2,68±0,57	2,14±0,60	2,64±0,65	2,88±0,67	2,40±0,50	2,95±0,32
Gelir > Gider	2,60±0,34	2,67±0,71	2,18±0,55	2,78±0,71	2,93±0,89	2,31±0,47	2,92±0,34
p değeri	0,750	0,572	0,362	0,196	0,390	0,083	0,680
SGK varlığı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Var	2,59±0,34	2,65±0,64	2,14±0,57	2,71±0,70	2,88±0,76	2,37±0,49	2,95±0,31
Yok	2,52±0,41	2,48±0,57	2,28±0,67	2,30±0,72	2,46±0,99	2,68±0,59	2,85±0,62
p değeri	0,600	0,343	0,280	0,029	0,259	0,020	0,797
Anne eğitim	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
İlköğretim	2,54±0,34	2,63±0,61	2,08±0,57	2,60±0,72	2,94±0,83	2,30±0,51	2,94±0,33
Ön lisans	2,60±0,33	2,55±0,63	2,23±0,61	2,69±0,73	2,69±0,67	2,47±0,49	3,01±0,25
Lisans	2,64±0,35	2,73±0,69	2,18±0,52	2,85±0,61	2,86±0,74	2,47±0,46	2,90±0,35
YL-doktora	2,74±0,53	2,90±0,70	2,37±0,68	2,89±0,77	2,90±1,54	2,37±0,58	3,12±0,45
p değeri	0,160	0,241	0,221	0,161	0,555	0,020	0,265
Anne meslek	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Ev hanımı	2,55±0,35	2,64±0,62	2,11±0,59	2,59±0,71	2,94±0,78	2,33±0,51	2,96±0,32
Memur	2,64±0,33	2,70±0,70	2,18±0,53	2,89±0,66	2,94±0,61	2,42±0,47	2,93±0,32
İşçi	2,59±0,33	2,51±0,53	2,23±0,60	2,69±0,70	2,71±0,72	2,54±0,51	2,93±0,38
p değeri	0,140	0,305	0,324	0,006	0,495	0,020	0,201
Aile Tipi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Çekirdek aile	2,60±0,32	2,67±0,63	2,15±0,56	2,72±0,68	2,94±0,75	2,39±0,49	2,96±0,29
Geniş aile	2,34±0,56	2,30±0,70	2,08±0,77	2,22±0,85	2,29±0,79	2,29±0,66	2,73±0,60
p değeri	0,002	0,010	0,443	0,003	0,007	0,612	0,003
Evlilik sayı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
1	2,59±0,34	2,65±0,64	2,15±0,57	2,70±0,70	2,89±0,75	2,39±0,50	2,95±0,33
2	2,41±0,47	2,41±0,66	2,12±0,69	2,30±0,81	2,41±1,05	2,25±0,49	2,92±0,27
p değeri	0,266	0,234	0,929	0,087	0,224	0,505	0,757
Bebek cinsiyet	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Kız	2,57±0,35	2,61±0,64	2,15±0,59	2,63±0,74	2,83±0,78	2,39±0,50	2,96±0,33
Erkek	2,60±0,34	2,67±0,64	2,15±0,56	2,74±0,67	2,89±0,78	2,38±0,51	2,94±0,33
p değeri	0,544	0,379	0,937	0,257	0,476	0,996	0,802
Çocuk sayısı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
1	2,59±0,31	2,69±0,67	2,20±0,57	2,71±0,68	0,00±0,00	2,40±0,50	2,97±0,27
2-3	2,59±0,37	2,60±0,52	2,06±0,58	2,69±0,72	2,84±0,86	2,35±0,47	2,91±0,38
4-5	2,18±0,59	2,10±1,08	2,00±0,41	1,90±0,80	1,90±0,97	2,28±0,94	2,88±0,75
p değeri	0,103	0,207	0,174	0,039	0,000	0,494	0,308
Bebek planlı mı?	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	2,60±0,33	2,68±0,63	2,15±0,57	2,75±0,67	2,97±0,76	2,37±0,49	2,95±0,32
Hayır	2,45±0,38	2,41±0,67	2,15±0,61	2,31±0,78	2,27±0,61	2,45±0,55	2,95±0,39
p değeri	0,014	0,003	0,983	0,000	0,000	0,152	0,770
Babalık haberi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Mutlu	2,60±0,33	2,67±0,63	2,14±0,56	2,75±0,68	2,94±0,76	2,39±0,49	2,95±0,31
Mutsuz	2,57±0,41	1,79±0,64	2,50±0,42	2,33±1,64	1,81±1,15	3,50±0,70	3,50±0,70
Hazır	2,49±0,46	2,62±0,71	2,11±0,66	2,41±0,74	2,68±0,85	2,25±0,52	2,89±0,39
Kaygılı	2,45±0,33	2,41±0,60	2,19±0,68	2,30±0,77	2,54±0,45	2,37±0,56	2,96±0,37
p değeri	0,234	0,114	0,609	0,008	0,095	0,122	0,286
Bebek Bakıcısı varlığı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	2,51±0,37	2,50±0,54	2,06±0,62	2,58±0,70	2,72±0,72	2,43±0,52	2,87±0,43
Hayır	2,61±0,33	2,71±0,67	2,18±0,55	2,73±0,70	2,95±0,80	2,36±0,49	2,98±0,27
p değeri	0,002	0,002	0,033	0,053	0,092	0,240	0,004
Ev işlerinde yardımcı varlığı	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	2,59±0,40	2,61±0,62	2,16±0,66	2,64±0,70	2,74±0,75	2,52±0,51	2,93±0,41
Hayır	2,58±0,32	2,66±0,65	2,14±0,53	2,71±0,71	2,92±0,79	2,32±0,49	2,95±0,28
p değeri	0,967	0,396	0,936	0,471	0,227	0,001	0,145
Doğum hazırlık eğitimi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	2,64±0,37	2,67±0,50	2,14±0,71	2,75±0,69	2,95±0,56	2,56±0,52	2,93±0,43
Hayır	2,57±0,34	2,64±0,66	2,15±0,54	2,68±0,71	2,84±0,82	2,35±0,49	2,95±0,30
p değeri	0,662	0,753	0,502	0,543	0,591	0,007	0,716
Gebelik ve doğum bilgisi	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S	A.O±S.S
Evet	2,60±0,35	2,68±0,58	2,12±0,61	2,81±0,62	2,79±0,64	2,42±0,52	2,88±0,38
Hayır	2,57±0,34	2,62±0,67	2,16±0,55	2,62±0,75	2,90±0,86	2,36±0,49	2,99±0,29
p değeri	0,681	0,419	0,383	0,027	0,223	0,236	0,001

*Mann-Whitney U testi ya da Kruskal Wallis testi

Tablo 8'de babaların fonksiyonel durumunu etkileyen sosyo demografik faktörler incelenmiştir. Babaların eğitim seviyesinin BFDE etkisi değerlendirildiğinde; eğitim seviyesinin toplam puan ve alt ölçeklerde anlamlı bir farklılık yaratmadığı belirlendi ($p > 0,05$).

Babaların mesleğinin BFDE puanlarına etkisi incelendiğinde; çocuk bakımı alt boyutunda istatistiksel anlamlılık olduğu ($p=0,038$), anlamlılık oluşturan grubu serbest meslek çalışanlarının oluşturduğu görüldü ($p=0,005$). Toplam ve diğer alt boyutlarda ise (ev içi faaliyet, sosyal-toplumsal faaliyet, bebek bakımı, kişisel bakım ve mesleki faaliyet) istatistiksel olarak anlamlılığın olmadığı tespit edildi.

Gelir durumunun BFDE puanına etkisine bakıldığında; toplam ve alt boyutlarda anlamlı bir fark oluşturmadığı görüldü ($p > 0,05$).

Sosyal güvence (SGK) varlığının BFDE puanına etkisi incelendiğinde; bebek bakımı ve kişisel bakım alt grubunda anlamlı farklılık meydana getirdiği (sırasıyla $p=0,029$ - $p=0,020$) tespit edildi. Bebek bakımı alt boyutunda anlamlılığı sosyal güvencesi olan grubun ($p=0,029$), kişisel bakım alt boyutunda ise sosyal güvencesi olmayanların oluşturduğu saptandı ($p=0,020$). Toplam ve diğer alt grup puanlarında anlamlı değişiklik oluşturmadığı görüldü ($p > 0,05$).

Eş (anne) eğitiminin BFDE üzerindeki etkisine bakıldığında; sadece kişisel bakım alt boyutunda anlamlı değişikliğe yol açtığı ($p=0,020$), bu farklılığa önlisans mezunu grubun sebep olduğu saptandı ($p=0,026$). Toplam BFDE ve diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı bulundu ($p > 0,05$).

Anne mesleğinin BFDE puanlarına etkisine bakıldığında; bebek bakımı ve kişisel bakım alt boyutlarında anlamlı derecede farklılığa yol açtığı (sırasıyla $p=0,006$ - $p=0,020$) saptandı. Bu anlamlı farklılığın oluşumunu sırasıyla memur ve işçi grubunun sağladığı bulundu. Toplam BFDE ve alt grup puanlarında ise anlamlı bir farklılığa yol açmadığı tespit edildi ($p > 0,05$).

Aile tipinin BFDE puanına etkisi değerlendirildiğinde; toplam BFDE ile alt boyutlardan ev içi faaliyet, bebek ve çocuk bakımı ile mesleki faaliyet puanlarında anlamlı derecede farklılık oluşturduğu saptandı (sırayla $p=0,010$ - $p=0,003$ - $p=0,007$ - $p=0,003$). Bu anlamlı farklılığın oluşumunu çekirdek aile grubunun sağladığı tespit edildi ((sırayla $p=0,010$ - $p=0,003$ - $p=0,007$ - $p=0,003$). Diğer alt boyutlardan sosyal-toplumsal faaliyetler ile kişisel bakımda anlamlı farklılığa yol açmadığı görüldü ($p > 0,05$). Babaların sosyodemografik özelliklerinden aile tipinin BFDE toplam puanını etkilediği ve H5 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.

Evlilik sayısının BFDE puanına etkisi değerlendirildiğinde; toplam BFDE puanı ve alt boyutlarda anlamlı bir farklılığa yol açmadığı bulundu ($p > 0,05$). Bebek cinsiyetinin

BFDE puanına etkisi incelendiğinde de benzer olarak toplam ve alt boyut puanlarında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görüldü ($p>0,05$).

Çocuk sayısının BFDE puanına etkisine bakıldığında; bebek ve çocuk bakımı alt boyutlarında anlamlı farklılığa yol açtığı tespit edildi (sırasıyla $p=0,039$ - $p=0,000$). Bu farklılığın bebek bakımında bir çocuğu olan ($p=0,013$), çocuk bakımında ise 2-3 çocuğu olan gruptan kaynaklandığı görüldü ($p=0,000$). Toplam ve diğer alt boyutlarda farklılık oluşturmadığı bulundu ($p>0,05$).

Planlayarak bebek sahibi olma durumunun BFDE puanına etkisine bakıldığında; toplam BFDE, alt gruplardan ev içi faaliyet, bebek ve çocuk bakımı alt boyutlarında anlamlı farklılığa yol açtığı bulundu (sırayla $p=0,014$ - $p=0,003$ - $p=0,000$ - $p=0,000$). Bu farklılığa bebek planı yapan grubun sebep olduğu tespit edildi (sırayla $p=0,014$ - $p=0,003$ - $p=0,000$ - $p=0,000$).

Babalık haberinin BFDE puanına etkisi değerlendirildiğinde; bebek bakımı alt grubunda anlamlı farklılığa yol açtığı saptandı ($p=0,008$). Bu farklılığın aldığı haber sonrasında mutlu olan babalardan kaynaklandığı görüldü ($p=0,007$). Toplam ve diğer alt boyutlarda anlamlı bir değişikliğe neden olmadığı tespit edildi ($p>0,05$).

Evde bebek bakımına destek olan kişi varlığının BFDE puanına etkisine bakıldığında; toplam BFDE, ev içi faaliyet, sosyal-toplumsal faaliyet ve mesleki faaliyet alt gruplarında anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edildi (sırayla $p=0,002$ - $p=0,002$ - $p=0,033$ - $p=0,004$). Anlamlı farklılığa bebek bakımına destek olan kişinin olmadığı grubun yol açtığı saptandı (sırayla $p=0,002$ - $p=0,002$ - $p=0,033$ - $p=0,004$). Bebek, çocuk bakımı ve kişisel bakım alt boyutlarında ise anlamlı farklılığa yol açmadığı görüldü ($p>0,05$).

Ev işlerine yardımcı olan kişi varlığının BFDE puanına etkisine bakıldığında; kişisel bakım alt grubunda anlamlı farklılık oluşturduğu tespit edildi ($p=0,001$). Anlamlı farklılığa ev işlerine destek olan kişi varlığının yol açtığı saptandı ($p=0,001$). Toplam ve diğer alt boyutlarında ise anlamlı farklılığa yol açmadığı görüldü ($p>0,05$).

Doğuma hazırlık eğitimi alma durumunun BFDE puanına etkisi incelendiğinde; toplam ve alt boyutların hiçbirisinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı bulundu ($p>0,05$).

Gebelik-doğum hakkında bilgi sahibi olmanın BFDE puanına etkisi değerlendirildiğinde; bebek bakımı ve mesleki faaliyet alt boyutlarında anlamlı farklılığa yol açtığı tespit edildi (sırasıyla $p=0,027$ - $p=0,001$). Bu farklılığa gebelik-doğum hakkında bilgi sahibi olan grubun neden olduğu bulundu (sırasıyla $p=0,027$ - $p=0,001$). Toplam ve diğer alt boyutlarda anlamlı farklılığa yol açmadığı saptandı ($p>0,05$).

Babaların babalık özelliklerinden bebek planı, bakıcı varlığı durumunun BFDE toplam puanını etkilediği ve H6 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.

Tablo 9. Baba, eşi (anne) ve bebeğine ait sosyo-demografik verilerle babanın fonksiyonel durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Değişkenler	Fonksiyonel durum (top)	A (Ev içi faaliyetler)	B (Sosyal ve toplumsal)	C (Bebek bakımı)	D (Çocuk bakımı)	E (Kişisel bakım)	F (Mesleki faaliyet)
Baba yaşı							
r	-,126*	-,082	-,131*	-,153**	,516**	-,061	-,117*
p	,023	,144	,019	,006	,000	,272	,035
Aylık gelir							
r	,069	,034	,048	,102	,070	-,066	,050
p	,217	,546	,393	,066	,210	,239	,374
Evlilik yaşı							
r	-,017	,065	-,094	-,048	,005	-,036	,008
p	,761	,241	,093	,387	,927	,520	,885
Evlilik süresi							
r	-,141*	-,151**	-,097	-,141*	,644**	-,057	,147**
p	,011	,007	,083	,011	,000	,311	,008
Bebeğin yaşı							
r	-,010	-,011	-,043	,014	,242**	-,053	-,038
p	,856	,850	,444	,799	,000	,341	,500
Anne yaşı							
r	-,032	,005	-,131*	-,031	,513**	-,071	-,132*
p	,565	,935	,019	,597	,000	,302	,017
Bebeğin son çocukla yaş farkı							
r	-,030	-,079	-,113*	-,042	,914**	-,058	-,068
p	,590	,159	,043	,456	,000	,302	,222

* Pearson korelasyon testi

Baba, eşi (anne) ve bebeğine ait sosyo-demografik verilerle babanın fonksiyonel durumu arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için korelasyon analizi incelendiğinde; babanın yaşı ile toplam fonksiyonel durumun ($p=0,023$ - $r= -0,126$), alt boyutlarından sosyal-toplumsal faaliyetin ($p=0,019$ - $r=-0,131$), bebek bakımının ($p=0,006$ - $r=-0,153$) ve mesleki faaliyetin ($p=0,035$ - $r=-0,117$) arasında zayıf düzeyde ve negatif ilişkiye sahip olduğu belirlendi. Çocuk bakımının ise ($p=0,000$ - $r=0,516$) orta düzeyde ve pozitif yönde ilişkisi olduğu saptandı.

Evlilik süresi ile toplam fonksiyonel durum ($p=0,011$ - $r= -0,141$), alt boyutlarından ev içi faaliyetler ($p=0,007$ - $r= -0,151$) ve bebek bakım faaliyetleri arasında ($p=0,011$ - $r=-0,141$) zayıf düzeyde ve negatif yönde, mesleki faaliyetlerde ise ($p=0,008$ - $r=0,147$) zayıf düzeyde ve pozitif yönde ilişkisi olduğu belirlendi. Çocuk bakımı faaliyetlerinde ($p=0,000$ - $r=0,644$) ise orta düzeyde ve pozitif ilişkisi mevcuttu.

Bebek yaşı ile BFDE alt boyutlarından çocuk bakım faaliyetleri alt skalasında ise ($p=0,000$ - $r=0,242$) düşük düzeyde ve pozitif yönde ilişkisi olduğu saptandı.

Babanın eşinin (anne) yaşı ile BFDE alt boyutlarından sosyal-toplumsal faaliyetler ($p=0,019$ - $r=-0,131$) ve mesleki faaliyetler ($p=0,017$ - $r=-0,132$) arasında düşük düzeyde ve negatif yönde ilişkisi olduğu saptandı. Çocuk bakım faaliyetlerinde de ($p=0,000$ - $r=0,513$) ise orta düzeyde ve pozitif ilişkisi vardı.

Bebeğin son çocukla yaş farkı ile BFDE alt boyutlarından sosyal-toplumsal faaliyetler arasında ($p=0,043$ - $r=-0,113$) düşük düzeyde ve negatif yönde, çocuk bakım faaliyetlerinde ise ($p=0,000$ - $r=0,914$) ise yüksek düzeyde ve pozitif yönde ilişkisi olduğu

tespit edildi. Bebeğin sosyodemografik özelliklerinin toplam baba-bebek bağlanma puanını etkilemediği ve H7 hipotezini karşılamadığı saptanmıştır.

Babanın aylık geliri ve evlilik yaşı ile fonksiyonel durum arasında anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir (Tablo 9).

5. TARTIŞMA

Doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanmasının babaların fonksiyonel durumuna etkilerini araştırmak amacıyla yapılan çalışmamızda; fonksiyonel durumun baba bebek bağlanması ve alt boyutları ile pozitif, baba yaşı ve evlilik süresi ile negatif yönde ilişkiye sahip olduğu saptandı. Fonksiyonel durumun alt boyutlarından çocuk bakımının evlilik süresi, anne yaşı ve bebeğin son çocukla yaş farkıyla pozitif ve yüksek düzeyde ilişkisi olduğu bulundu. Baba bebek bağlanmasının evlilik yaşı ve bebeğin yaşı ile pozitif, zayıf düzeyde ilişkisi olduğu tespit edildi. Fonksiyonel durumun alt boyutlarından ev içi faaliyet, sosyal-toplumsal faaliyet, bebek bakımı ve kişisel bakımın baba bebek bağlanmasını olumlu etkilediği görüldü. Çekirdek aile yapısının, planlayarak bebek sahibi olanların, bebek bakıcısı olmayanların BFDE puanının anlamlı derecede daha yüksek olduğu tespit edildi. Geliri giderine eşit, eşi lisans mezunu, çekirdek aileye sahip, planlayarak bebek sahibi olan, bebek bakıcısı ve ev işlerinde yardımcısı bulunan, doğuma hazırlık eğitimi alan, gebelik-doğum bilgisi olan babalarda bağlanmanın anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptandı.

Çalışmamızda BBBÖ ortalaması $76,63 \pm 10,13$ puan, BFDE ortalaması ise $2,58 \pm 0,34$ puan olarak tespit edildi. Baba bebek bağlanma puanı Dinç'in 2014 yılında yaptığı çalışmada $75,73 \pm 10,64$, Güleç-Kavlak'ın 2013 tarihli araştırmasında ise $82,88 \pm 7,39$ puan olarak bildirilmiştir (Dinç 2014, Güleç ve Kavlak 2013). Kılan'ın 2019 yılında Manisa'da 6-12 aylık bebeği olan babalarda yapmış olduğu çalışmada BBBÖ ortalaması $73,00 \pm 9,1$ puan, alt boyutlarda; sabır-hoşgörü $31,2 \pm 3,5$; etkileşim-zevk $24,1 \pm 4,6$; sevgi-gurur $17,7 \pm 2,0$ puan olarak bulunmuştur (Kılan, 2019). Dinç'in çalışmasında ise sabır-hoşgörü $32,86 \pm 4,27$; etkileşim-zevk $24,84 \pm 5,31$; sevgi-gurur $18,03 \pm 2,03$ puan olarak bulunmuş olup çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Güleç-Kavlak'ın çalışmasında toplam BBBÖ puanı bizim ve diğer çalışmaların sonuçlarına göre daha yüksek olup bunun nedeni çalışmaya katılan babaların büyük çoğunluğunun eğitim seviyesinin üniversite (%66,3) olmasından kaynaklanmış olabilir. Çalışmamızda ilköğretim mezunu babalara göre önlisans-lisans mezunu babalarda bağlanmanın daha yüksek olduğunu saptadık. Ancak ilginç bir sonuç olarak yüksek lisans-doktora gibi ileri düzey eğitim seviyesine sahip olan babaların ilköğretim mezunlarından daha az bağlanma puanına sahip olduklarını gördük. Ama babaların fonksiyonel durumlarının ve

alt boyutlarının eğitim seviyesi arttıkça pozitif olarak etkilendiğini saptadık. Bununla birlikte aradaki puan farkları anlamlı değildi. Alt boyut puanları kendi içinde karşılaştırıldığında eğitim düzeyine göre mesleki faaliyet, bebek ve çocuk bakım puanları diğer alt gruplara göre daha yüksekti. Baba olmanın vermiş olduğu sorumluluğun ve beraberindeki endişenin doğum sonrası dönemde kişisel bakım, sosyal ve toplumsal faaliyetlere daha az vakit ayrılmasına yol açtığını düşündürmektedir.

Literatür taramasında babaların doğum sonrası dönemde fonksiyonel durumlarına ilişkin az sayıda çalışmaya rastladık. Yapılan çalışmalar genellikle annelerin ihtiyaçları ve memnuniyetlerine odaklıydı (Mehall ve ark; 2009, Power ve Parke; 1983, Teti ve ark; 1989, Üstünöz ve ark; 2010). Tayland'ta yapılan bir çalışmada BFDE toplam puanının ilk kez baba olanlarda çoğunlukla yüksek olduğu görülmüştür (Kongmanee ve ark, 2017). Avusturya kaynaklı diğer bir araştırmada BFDE puanları bizim araştırmamızdaki BFDE puanlarıyla benzer ama daha yüksekti. McVeigh ve ark. yaptığı Avusturya kaynaklı bu çalışmada BFDE alt boyutlarından en yüksek puan ortalaması çocuk bakımı, ev içi faaliyetler ve bebek bakımındaydı (sırasıyla 3,06-3,01-2,78) (McVeigh ve ark, 2002), bizim çalışmamızda ise mesleki faaliyet, çocuk ve bebek bakımındaydı (sırasıyla 2,95-2,86-2,69). McVeigh ve ark'nın çalışmasında Avusturya'da erkeklerin ev işlerine katılımlarının yüksek olduğu ve bu durumun azaltılması için annelere doğum sonrası izin politikalarının genişletilmesi gerektiği konusunda yorumda bulunulmuştur. Ülkemizde ise erkeğe toplumsal yüklenen rol gereği mesleki faaliyetlerden ödün verilmediği sonucu çıkarılabilir. Diğer taraftan çalışmamızda alt boyutlar arasında sosyal-toplumsal faaliyetler ve sonrasında babaların kişisel bakımının en düşük puana sahip olması göz önüne alındığında babaların bu alanlardan feragat edip bebek ve çocuk bakımına yardım ettiğini ortaya koymaktadır. Ülkemizde yapılan araştırmalarda fonksiyonel durum puanlarının diğer ülkelerdeki çalışmalara kıyasla daha düşük olduğu görülmektedir (McVeigh ve ark, 2002; McVeigh ve ark, 2005; Sevil ve Özkan, 2009; Kongmanee ve ark, 2017; Özkan ve ark, 2018). Ülkemizdeki çalışmalara benzer olarak İran'da yapılan Maleki ve Faghihzadeh'in araştırmasına göre, babaların doğum sonrasında en yüksek puana sahip alt boyut mesleki aktivitelerdir (Maleki ve Faghihzadeh, 2016). Bu sonuç çalışmamızla benzer olarak İran'da da babaların mesleki faaliyetlere doğum sonrası dönemde katılımının etkilenmediğini düşündürmektedir.

Doğum sonrasında bebek bakımı, yeni doğan bebeğin ve annesinin ihtiyaçları haricinde tüm aile bireylerinin gereksinimlerini karşılamaya yönelik planlanmalıdır (Shorey ve ark, 2017; WHO, 2013). Doğum sonrasında babaların fonksiyonel açıdan zorlandığının tespit edildiği Poh ve ark. yaptığı çalışmada, ilk babalık deneyimi yaşayan erkeklerde bu durumun daha yoğun yaşandığı görülmüştür. Babaların en önemli beklentisinin gebelik süreci, doğum ve sonrası dönemde ihtiyaçlarının karşılanması için

yeterli desteği ve danışmanlığı alabilmek olduğu bulunmuştur (Poh ve ark, 2014; Shorey ve ark, 2017). Çalışmamızda babaların %38,1'inin gebelik-doğum konusunda bilgisi olduğu, ama sadece %16,1'inin doğuma hazırlık eğitimi aldığı bulundu. Bu sonuçlara bakıldığında ülkemizde bu tür eğitim faaliyetlerinin yeterli düzeyde olmadığı, yaygınlaştırılması gerektiği aşıkardır. Çünkü yapılan çalışmalarda da bildirildiği gibi gebelik-doğum süreci ile ilgili bilgi düzeyi arttıkça doğum sonrası uyumun daha kolay olduğu, babalık deneyiminin oluşturdđu stresle daha iyi baş edilebileceği görölmektedir (Poh ve ark, 2014; Shorey ve ark, 2017). Yeterli bilgi düzeyine ulaşılmaması, fonksiyonel durumun olumsuz etkilenmesini engelleyecek hem de daha sağlıklı bir bağlanma sağlayacaktır.

Son yıllarda babaların doğum sonrası süreç ve bebek bakımında aktif olarak rol alma konusunda daha istekli olduğu, bu durumun günümüz şartlarının gerektirdiği babalık rolünün ağırlığından kaynaklandığı görölmektedir. Yapılan çalışmalarda babaların bebek bakımına sıklıkla annenin yükünü hafifletmek ve hayatını kolaylaştırmak amacıyla destek olduğu bildirilmiştir (Chintalapudi ve ark, 2018; Galovan ve ark, 2014; May ve Fletcher, 2012; Shorey ve Ang, 2019). Ayrıca doğum sonrası dönemde aktif rol almanın olumlu etkileri nedeniyle babaların bu dönemde tüm faaliyetlere katılmada istekli oldukları görölmektedir. Ancak daha önceden yeterli bilgi ve beceri düzeyine sahip olmadıkları için desteklenmeleri gerekmektedir. Bebek bakımına katılım seviyesi düşük olan veya engellenen babaların destekleyici rolü giderek azalmakta ve uyum süreci daha da zorlaşmaktadır. Erkek/kadın ve karı/koca rolüne ebeveynliğin eklenmesiyle alışıl gelmiş dışında oluşan bu süreç babaları genellikle hazırlıksız yakalamaktadır. Babaların bu süreçlere uyum sağlayabilmeleri için uygun şekilde hazırlanmış doğum öncesi eğitimleri almaları gerekliliği ortaya konulmuştur (Lee ve ark, 2018; May ve Fletcher, 2012). Babalar anneler kadar doğum sonrası süreçte etkin olmalıdır. Ama yapılan çalışmalarda babaların gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemlere katılımı ve bu süreçlerdeki ebeveyn olarak rolleri ve ihtiyaçlarının genellikle göz ardı edildiği görölmektedir. Ağırlıklı olarak toplumsal atfedilmiş rollerden dolayı babaların doğum sonrası sürece dâhil olmaları zorlaşmaktadır. Toplumda erkeğe atfedilen rol, annelerin doğum sonrası sürece babaları dahil etmemesi, babaların başarılı olamama korkusu, bilgi kaynaklarında ki yetersizlik gibi nedenler buna yol açmaktadır (Çıldır ve ark, 2014; Shorey ve Ang, 2019). Çalışmamıza katılan babaların çoğunluğunun eğitim almadığı ve yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı görölmektedir. Bu da yukarıda belirttiğimiz toplumsal olarak erkek figürüne yüklenen rolün sonucu ortaya çıkan bir durumdur.

Kadının geçmiş yıllara göre ekonomik açıdan güçlenmesi ve geniş aileden çekirdek aileye dönüşümün artmasıyla birlikte sadece ev işleri ve çocuk bakımıyla ilgilenen geleneksel anne rolü büyük bir değişime uğradı. Yaptığımız çalışmada

katılımcıların %92.9 gibi büyük bir bölümünün çekirdek aileye sahip olduğunu tespit ettik. Ayrıca annelerin %40,2'sinin de meslek sahibi olduğunu saptadık. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi bu durum babaların bebek bakımına katılmalarının zorunlu hale geldiğini düşündürmektedir. Daha da önemlisi geçmişle kıyaslandığı zaman babaların çocuklarıyla daha fazla zaman geçirdiği, bu durumda çocukla baba arasındaki etkileşimi arttırdığı görülmektedir. Buna bağlı olarak babalık rolünün çocuk gelişimi üzerindeki etkilerine ilişkin bilgiler giderek artmaktadır. Babaların bebek bakımına aktif katılım sağlamasıyla aile içi iletişim artmakta, bebeğin bağlanması olumlu yönde etkilenmekte ve bebeğin ebeveynleriyle bağ kurması daha kolay hale gelmektedir (Kuzucu, 2011; Galovan ve ark, 2014; Allport ve ark, 2018).

Çalışmamıza katılan babaların diğer sosyodemografik özelliklerinin BFDE ve BBBÖ üzerine etkilerine bakıldığında; özellikle baba yaşının çocuk bakımı hariç toplam ve alt boyutlarda fonksiyonel durum puanları ile negatif yönde ilişkisi olduğunu gözlemledik. Benzer olarak toplam BBBÖ puanı da baba yaşı ile negatif yönde etkileşime sahipti. Yaş ilerledikçe çocuk sayısının artışı, babalık heyecanının azalması buna sebep olmuş olabilir. McVeigh yaptığı çalışmada bebeğin bakımına katılım ile baba yaşının yüksekliğinin anlamlı olduğunu, bu babaların çocuk bakımı ve ev içinde daha fazla görev aldıklarını bildirmiştir (McVeigh ve ark, 2005). Kuzucu'da yaptığı çalışmada benzer olarak baba yaşı ilerledikçe mesleki olarak doyuma ulaştıkları için genç yaştaki babalara kıyasla bebek bakım faaliyetlerine daha çok rol üstlendiklerini bulmuştur. Aksine Seçer ve ark.'ın çalışmasında baba yaşı ilerledikçe bağlanma ve bakım verme düzeyinin düştüğü bildirilmiştir (Seçer ve ark, 2013). Diğer taraftan 2014 yılında Dinç'in, 2010'da Kuruçırak'ın 4-12 aylık bebeği olan babalarda yaptığı çalışmada ve 2009 yılında da Sevil ve Özkan'ın çalışmalarında babanın yaşı ile bağlanma ve bebek bakımı gibi durumlar için anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir (Dinç, 2014; Kuruçırak, 2010; Sevil ve Özkan 2009). Çalışmamızdaki ve diğer çalışmalardaki sonuçlar değerlendirildiğinde; baba yaşı arttıkça bebek bakımına, ev içi faaliyetlere daha fazla destek sağlayacağı, mesleki doyumla birlikte ailesini daha fazla sahipleneceği düşünülmeyle birlikte yapılan meslek, gelir düzeyi, sosyal güvence varlığı, çocuk sayısı gibi diğer etmenlerin çalışmaya katılan babalardaki farklı dağılımının sonuçları değiştirebileceği görülmektedir.

Baba mesleği, gelir durumu ve miktarı birlikte değerlendirildiğinde; gelir düzeyi yüksek veya sabit geliri olan mesleğe sahip olan babalarda BFDE ve BBBÖ puanlarının yüksek olduğunu tespit ettik. Memurlarda diğer meslek gruplarına göre BFDE ve BBBÖ puanları daha yüksekti. BFDE'de anlamlı farklılık yokken, BBBÖ'de ise toplam puan ve etkileşim-zevk alt boyutunda anlamlı değişim vardı. Genellikle bakım verme rolü anneye yüklenilmiştir. Babalara ise ailenin finansman, gelecek planlaması, ekonomik imkanların sağlanması gibi roller biçilmiştir. Bu durum babalarda meslek ve gelir durumuna daha

fazla önem verilmesine sebep olmaktadır. Meslek hayatında belirli bir noktaya gelen babaların ev içi işler ve bakım faaliyetlerine daha fazla katılım sağladığını bildiren çalışmalar mevcuttur (McVeigh ve ark; 2005, Kongmane ve ark, 2017). Ayrıca yapılan meslekte çalışma saatlerinin düzenli olmasının aileye ayrılan zamanı ve verimliliği de arttırdığı görülmektedir (Kuzucu, 2011). Çalışmamızla benzer olarak, memur mesleğine sahip babaların, işçi olanlara göre babalık algısının daha yüksek, bebek bakımına daha fazla destek olduğu (Sımsıkı, 2011; Sevil ve Özkan, 2009), diğer bir çalışmada ise mesleğin statüsüne göre bebek bakımına katılımının arttığı bildirilmiştir (Kuruçırak, 2010). Bu sonuçlara göre mesleklerin temel özelliklerinin, mesai saatlerinin, iş yoğunluğunun fonksiyonel durum ve bağlanmaya etkisinin olduğunu değerlendirmek mümkündür.

Dinç'in 2014 yılında yaptığı çalışmada gelir durumunun bağlanmayı olumlu etkilediği, geliri yüksek olanlarda bağlanmanın arttığı, diğer bir araştırmada ise gelir arttıkça babalık hissini de arttığı görülmüştür (Dinç, 2014; Poyraz, 2014). Kara ise yaptığı çalışmada gelir durumu ile bebek bakımına katılım arasında herhangi bir ilişki tespit etmemiştir. Farklı bir çalışmada ise orta gelire sahip olan babaların yüksek gelire sahip olanlara göre çocuk bakımına katılımının daha yüksek olduğu saptanmıştır (Sevil ve Özkan, 2009). Bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlarda ise geliri giderinden fazla olan babalarda BFDE daha yüksekti ama bu yükseklik sadece çocuk ve bebek bakımı alt boyutunda anlamlıydı. Farklı olarak geliri giderine denk olan babalarda bağlanma daha yüksekti. Ayrıca bu grupta etkileşim-zevk alt boyutunda da anlamlı farklılık vardı. Sonuçlarımız literatürle benzerlik göstermekle birlikte gelir düzeyinin fazla ya da az olmasından bağımsız olarak babaların aylık gelir gider açısından dengeli bir duruma sahip olmasının bağlanma düzeyini etkilediği görüldü. Bu durumu dengeli bir bütçesi olan babaların ekonomik kaygılarıyla uğraşmak yerine ailesi ve bebeğine daha fazla zaman ayırıp bağlanmasıyla açıklanabilir. Sosyal güvence varlığı da benzer olarak bebek bakımında babaların daha etkin rol almasına yol açmaktadır.

Evlilik ve anne özelliklerinin fonksiyonel durum ve bağlanma üzerine etkilerini değerlendirdiğimizde; evlilik yaşı BBBÖ toplam puan, sabır-hoşgörü ve sevgi-gurur alt boyutları ile pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahipti. Bu durum evlilik yaşı ilerledikçe baba bebek bağlanmasının olumsuz etkilendiği, 20'li yaşlardan sonra kişisel gelişimin yüksek olması ve evlilik kurumundan beklentilerin daha düzeyli olmasıyla açıklanabilir.

Evlilik süresi arttıkça baba-bebek bağlanmasının azaldığını belirten çalışmalar olmakla birlikte (Dinç ve Balcı 2014), artan evlilik süresinin baba-bebek bağlanmasını arttırdığını, bu durumda evlilik süresi ilerledikçe çocuk sayısının artmasının babaların bebek bakımı konusunda daha deneyimli olmasına bağlı olduğunu bildiren araştırmalar da mevcuttur (Sevil ve Özkan 2007). Bizim çalışmamızda da evlilik süresi ile bağlanma

ve fonksiyonel durum arasında negatif bir ilişki mevcuttu. Evlilik süresinin sadece çocuk bakımı ve mesleki faaliyet alt boyutlarını pozitif etkilediği görüldü. Düşünüldüğünde çocuk sayısının artışının bebelere ayrılan zamanı azaltacağı ve bununda baba-bebek ilişkisini olumsuz etkileyeceği sonucuna varılabilir. Ayrıca Dinç'in araştırmasında vurguladığı gibi birlikte geçirilen süre arttıkça karı-koca arasındaki ilişkinin yıpranacağı ve olumsuz bir grafik çizme ihtimalinin yüksek olması da bağlanmayı azaltabilir (Dinç ve Balcı 2014). Eşlerin evlilik hayatı ile ilgili algıları, ilişkideki beklentilerinin derecesi ile anne-baba olma arasında bağlantı olduğu görülmüştür (Soysal ve ark, 2005). Mutlu evliliğe sahip babalarda bebeği ile ilişkisinin olumlu yönde etkilendiği ve bebek bakımına ilgisinin arttığı saptanmıştır. Eşler arasındaki etkileşimdeki tutarlılık bebeğin iletişim ağını oluşturmasında önemlidir. Anne-baba arasındaki gerilim, baba-bebek arasında negatif duygulara neden olacaktır. Aynı durum; erken yaşta ebeveyn kaybı veya ayrılıklar, eşlerin birbirine sesleniş tarzı, ifadeleri, çevreden edinilen gözlemler sonucu da görülebilir. Ayrıca baba-bebek ilişkisinin yakın ve olumlu olmasının, bebeğin yabancı ortam veya kişilerle daha rahat ilişki kurmasına yardımcı olduğu bildirilmiştir (Soysal ve ark, 2005).

Sahip olunan çocuk sayısı baba-bebek arasındaki ilişkiyi etkilemektedir. (Üstünöz ve ark, 2010). Bir çok çalışmada çocuk sayısı artışının babaların bebek bakımına katılımını ve bağlanmayı azalttığı bildirilmiştir (Mehall ve ark., 2009; Sevil ve Özkan, 2009; Yun-Yu ve ark., 2011). Çalışmamızda çocuk sayısının BFDE ve BBBÖ anlamlı derecede etkilemediği bulundu. Ancak özellikle üçüncü çocuktan sonra fonksiyonel durum ve bağlanmanın olumsuz etkilendiği görülmüştür. Çocuk sayısı arttıkça bakıma katılım, ev işlerine yardımcı olma, kişisel bakımlarına yeteri kadar zaman ayıramamaları gibi nedenlerin bu duruma yol açabileceği düşünülmektedir.

Çalışmamızda elde ettiğimiz sonuca benzer olarak yapılan çalışmalarda annelerin eğitim seviyesi arttıkça, babaların bakımına katılımlarının arttığı, bağlanmanın yüksek olduğu bildirilmiştir (Kara, 2017; Kuzgun ve Sevim, 2004). Anne eğitim düzeyi ve anne meslek gruplarını beraber değerlendirme daha doğru olacaktır. Çünkü eğitim seviyesi artışı ve bu artışa bağlı olarak yüksek dereceli işlerde çalışan anneye sahip bebeklerde toplam baba-bebek bağlanma puanının yükseldiği, eğitim düzeyine göre etkileşim-zevk alt boyutunun da anlamlı değiştiği gördük. Meslek grupları arasında da etkileşim-zevk ile sevgi-gurur alt boyutunun anlamlı olduğunu saptadık. Eğitim seviyesinin artışıyla birlikte mesleki kariyer ilerleyişi iş hayatında daha aktif rol alan kadınlar anlamına gelmektedir. Aktif roldeki kadınların eşleri bebek bakımına ister istemez daha fazla zaman ayırmaktadır. Bu durumda beraberinde bağlanmayı artırmaktadır.

Asalioğlu yoğun bakımda bebeği yatan ebeveynler üzerinde yaptığı çalışmasında bebeğin yaşı, cinsiyeti ve baba-bebek arasındaki etkileşimde anlamlı bir ilişki olmadığını bildirmiştir (Asalioğlu, 2017). Bizim alışmamızda da bebeklerin cinsiyeti, yaşı arasında BFDE ve BBBÖ arasında anlamlı bir ilişki tespit etmedik. Ama Pinel-Jacquemin ve Gaudron'un araştırmasına göre bağlanma ve cinsiyeti arasında ilişki vardır. Ayrıca babaların en büyük erkek çocuklarına bağlanma düzeylerinin diğer çocuklarına göre farklı olduğu bildirilmiştir (Pinel-Jacquemin ve Gaudron 2013). Bu durumun en büyük erkek çocuğun soyun devamı için üstlenebileceği role bağ ile ilgili olduğu vurgulanmıştır. Çalışmamızda elde ettiğimiz cinsiyet ile bağlanma ve fonksiyonel durum arasında ilişki olmamasını; kadın-erkek eşitliğine verilen önem nedeniyle kadınlara yönelik toplumsal süreçlerde pozitif ayrımcılığın olması, kadınların mesleki ve toplumsal yaşamda giderek ön plana çıkmaları ile açıklamak mümkün olabilir. Sonuçta bu değişim babaların da kız çocuklarına bakış açısını değişmiştir. Erkek ve kız çocuklar arasında farklılık olmaması sevindirici bir sonuçtur.

Araştırmalar babaların doğum sonrasında bebek bakımına katılımlarının ebeveynlik davranışlarını, anne-bebek ve aile sağlığını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Sarkadi ve ark, 2008; Yargawa ve Leonardi-Bee, 2015; Lee ve ark, 2018). Dwenda ve ark'nın 2002 yılında yaptığı çalışma; mesleki danışmanlık sağlanan babaların ev işlerine katılımlarının daha iyi olduğunu göstermiştir. Babalara doğum öncesi ve sonrasında yaşam standartları ile ilgili eğitimler uygulanmasının doğum sonrası döneme daha kolay adaptasyon sağlanmasına yol açtığı bildirilmiştir (Charandabi ve ark, 2017). Eğer bu adaptasyon yeterli düzeyde sağlanamazsa Maleki ve Faghihzadeh'in araştırmasında belirttiği üzere babalar doğum sonrasında özellikle toplumsal-sosyal aktivitelerini ikinci plana atarak daha önemli olduğunu düşündükleri alanlara zaman ayırmaya çalışmaktadırlar. Doğum sonrası döneme iyi bir uyum sağlamak için farklı yollara başvurulabilir. Fletcher ve ark.'nın 2017'de yaptığı çalışma da; babaların cep telefonlarına programlar aracılığıyla bilgilendirme yapılmasının bile babaların sosyal izolasyon hislerinde azalmaya yol açtığını görülmüştür.

Avusturya'da yapılan farklı bir araştırmada ise doğum sonu dönemde cinsel yaşam ve evliliklerin olumsuz etkilendiği bulunmuştur (Williamson ve ark, 2008). İnan'da yapılan çalışmada; babaların fonksiyonel durumlarının gebelik dönemiyle ilişkili olarak etkilendiği görülmüştür (Maleki ve Faghihzadeh, 2016). Ülkemizde yapılan bir araştırmada, özellikle doğum sonrası erken dönemde düşük olan BFDE puanlarının doğum sonrası altıncı haftadan sonra yükseldiği görülmüştür (Özkan ve ark, 2018). Sevil-Özkan'ın çalışmasında BFDE düzeyleri düşüklüğünün doğum öncesi dönemde babaların gebe okullarına gitmemeleri nedeniyle olabileceği bildirilmiştir (Sevil ve Özkan, 2009). Charandabi ve ark'nın yaptığı çalışmada baba adaylarının sağlıklı yaşamla ilgili

eğitimler almasının doğum sonrası dönemde kaygı ve depresyon belirtilerini azalttığı görülmüştür. Aydın'da doğum öncesi verilen eğitimin doğum sonrasında babaların fonksiyonel durumlarına etkisinin değerlendirildiği çalışmada; BFDE puanının babaların gereksinim duyduğu eğitimlerin verildiği çalışma grubunda doğum sonrasında arttığı, eğitim verilmeyen kontrol grubunda ise beklenildiği gibi azaldığı bildirilmiştir. Alt boyutlar değerlendirildiğinde toplam BFDE puanının artış sebepleri daha iyi anlaşılabilmektedir. Öncelikle verilen eğitim ev içi, öz bakım ve mesleki faaliyetlerde kontrol grubuna göre doğum sonrasında daha az etkilenme olmuş ve puanlar doğum öncesine göre daha az düşmüştür. Sosyal faaliyetlerde ise doğum öncesine göre artış görülmüştür. En önemlisi ise bebek bakım faaliyetlerindeki puan kontrol grubuna göre önemli ölçüde yüksektir (itil-Canbay, 2020). Bu sonuçlardan doğum öncesi alınan eğitimlerin olumlu etkisi açık bir şekilde görülmektedir. Bizim alışmamızda da doğuma hazırlık eğitimi, gebelik ve doğum ile ilgili bilgisi olan babalarda BFDE toplamı ve tüm alt boyutlarda puanların yüksek olduğu ve literatürle uyumlu olduğu görülmektedir. Bu nedenlerden dolayı babaların doğum sonrasında uyum sağlama süreçlerinin fonksiyonel durumlarını etkilediği, bu dönemde alınacak eğitimlerle babaların fonksiyonel durumlarının olumlu etkileneceği düşünölmektedir.

6. SONUÇLAR

Doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanmasının babaların fonksiyonel durumuna etkilerini araştırmak amacıyla yapılan çalışmamızda elde edilen başlıca sonuçlar şunlardır;

- Baba-bebek bağlanması ile fonksiyonel durum arasında pozitif yönde anlamlı ilişki vardı. Baba bebek bağlanması alt boyutlarının fonksiyonel durum ve alt boyutlarının birçoğu ile arasında pozitif yönde ilişki mevcuttu. Bu sonucumuza göre H1 hipotezi kabul edilmektedir.
- Memur olan babaların BBBÖ toplam puanı ve alt boyutlarından etkileşim-zevk puanlarının yüksek olduğu bulundu. Evlilik yaşının BBBÖ ve alt boyutlarından sabır hoşgörü ve sevgi-gurur ile pozitif yönde ilişkisi olduğu tespit edildi. Ayrıca çekirdek aileye sahip babaların baba-bebek bağlanmasının daha iyi olduğu belirlendi. Babaların sosyodemografik özelliklerinden baba mesleği, gelir durumu, evlilik yaşının BBBÖ toplam puanını etkilediği ve H2 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.
- Babaların babalık özelliklerinden bebek planı, bakıcı varlığı, ev işlerinde yardımcı varlığı, doğuma hazırlık eğitimi alma, gebelik ve doğum hakkında bilgisi olma durumunun BBBÖ toplam puanını etkilediği ve H3 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.
- Bebeğin sosyodemografik özellikleri arasından bebeğin yaşı toplam baba-bebek bağlanma puanını etkilediği ve H4 hipotezini karşıladığı saptandı.
- Çekirdek aileye sahip babaların fonksiyonel durumlarının daha iyi olduğu belirlendi. H5 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.
- Babaların babalık özelliklerinden bebek planı, bakıcı varlığı durumunun BFDE toplam puanını etkilediği ve H6 hipotezini karşıladığı belirlenmiştir.
- Bebeğin son çocukla yaş farkının fonksiyonel durum alt boyutlarından çocuk bakımı faaliyetleri ile pozitif ve güçlü bir ilişkisi olduğu belirlendi. Ancak Bebeğin sosyodemografik özelliklerinin toplam baba-bebek bağlanma puanını etkilemediği ve H7 hipotezini karşılamadığı saptanmıştır.

7. ÖNERİLER

Doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanmasının babaların fonksiyonel durumuna etkilerini araştırmak amacıyla yapılan diğer çalışmaların tek bir merkez yerine çok merkezde yapılması,

Doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanmasının babaların fonksiyonel durumuna etkilerini araştırmak amacıyla, nitel çalışmaların planlanması,

Doğum sonrası dönemde baba-bebek bağlanmasının, babaların fonksiyonel durumlarını geliştirmek amacıyla, doğum öncesi eğitim programlarına katılımlarının teşvik edilmesi önerilmektedir.

8. KAYNAKLAR

Ainsworth MDS. Attachment: Retrospect and prospect. In Parkes CM, Stevenson-Hinde J. (Eds.), The place of attachment in human behavior, **Basic Books**, New York, 1982, s. 3-30.

Ainsworth MDS, Bell SM, Stayton DJ. Infant-mother attachment and social development: Socialization as a product of reciprocal responsiveness to signals. In MPM Richards (Ed.), The integration of a child into a social world (pp, 99-135), **Cambridge University Press**, London and New York, 1974, s. 99-135.

Ainsworth MDS, Blehar MC, Waters E, Wall S. Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. **NJ: Erlbaum**, Hillsdale, 1978.

Ainsworth MDS, Bell SM. Attachment, exploration, and separation: Illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. **Child Dev** 1970; 41, 49-67.

Ainsworth, MDS. Attachment as related to mother-infant interaction. In Rosenblatt J, Hinde R, Beer C, Bushel M. (Eds.), Advances in the study of mother-infant interaction, **Academic Press**, New York, 1979; Vol, 9, s. 1-51.

Allport BS, Johnson S, Aqil A, Labrique AB, Nelson T, Kc A, Carabas Y, Marcell AV. Promoting father involvement for child and family health. **Academic Pediatrics** 2018; 18(7), 746-753.

Anderson AM. The father–infant relationship; becoming connected. **J Soc of Pediatr Nurses** 1996; 1, 83–92.

Asalioğlu C. Yeni Doğan Yoğun Bakımda Bebeği Yatan Ebeveynlerin Sosyal Destek Algıları ve Ebeveyn Bebek Bağlanma Durumları. Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Hemşirelik Anabilim Dalı, Ankara, 2017.

Aslan E, Erturk S, Demir H, Aksoy O. Fathers attachment status to their infants. **IJCS** 2017;10(3), 1410-8.

Barclay L, Lupton D. The experiences of new fatherhood: a socio-cultural analysis. **J Ad. Nurs** 1999: 29 (4), 1013-1020.

Başbakkal Z. Babaların Bebek Bakımındaki Rolü (Fathers' Role in Infant Care). Doktora Tezi, **Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, İzmir, 1999, s. 91.

Behrens KY, Hesse E, Main M. Mothers' attachment status as determined by the Adult Attachment Interview predicts their 6-year-olds' reunion responses: A study conducted in Japan. **Dev Psychol** 2007; 43(6), 1553.

Belsky J. Mother–Father–Infant interaction: A naturalistic observational study. **Developmental Psychology** 1979; 15, 601–607.

Belsky J, Rovine M, Taylor DG. The Pennsylvania Infant and Family Development Project III: The origins of individual differences in infant-mother attachment: Maternal and infant contributions. *Child Dev* 1984; 55, 718-728.

Belsky J, Gilstrap B, Rovine M. The Pennsylvania infant and family development project, I: Stability and change in mother-infant and father-infant interaction in a family setting at one, three, and nine months. *Child Dev* 1984;55, 692-705.

Bowlby J. The origins of attachment theory. A Secure Base: Clinical Applications of Attachment Theory. 1st ed. *Taylor & Francis*, London and New York, 2005; s.22-43.

Bowlby J. Attachment and loss: Vol 1. Attachment. *NY: Basic Books*, New York, 1969.

Bowlby J. The nature of the child's tie to his mother. *Int J Psychoanal* 1958; 39, 350-371.

Bradley RA. Husband coached childbirth. 3rd edn. *Harper Row*, New York, 1981; s.177-184.

Bretherton I, Lambert JD, Golby B. Involved Fathers of Preschool Children as Seen by Themselves and Their Wives: Accounts of Attachment, Socialization, and Companionship. *Attach Hum Dev* 2005; 7(3), 229-251.

sec-Garcia C, Pazos-Moran M. Parental Leave Policy and Gender Equality in Europe, *Feminist Economics* 2015; 22(3), s.3.

Carter JL. Promoting maternal attachment through prenatal intervention. *MCN: Am J Matern Child Nurs* 1981; 6:107-112.

Catano Cummings EM, O'Reilly AW. Fathers in family context: Effects of marital quality on child adjustment. In Lamb ME. (Ed.), *The role of father in child development*. *Wiley*, New York, 1997; 3rd ed., s.49-65; 318-325.

Catano JW. Loving care: parents and families. *Province of Nova Scotia* 2015; 65.

Charandabi SM, Mirghafourvand M, Sanaati F. The effect of life style based education on the fathers' anxiety and depression during pregnancy and postpartum periods: A randomized controlled trial. *Community Ment Health J* 2017, 53(4), 482-489.

Chintalapudi N, Hamela G, Mofolo I, Maman S, Hosseinipour MC, Hoffman IF, Flax VL. Infant and young child feeding decision making and practices: Malawian mothers' and fathers' roles in the context of HIV. *J Hum Lact* 2018, 34(1), 68-76.

Clarke-Stewart KA. And daddy makes three: The father's impact on mother and young child. *Child Dev* 1978; 49, 466-478.

Condon JT, Corkindalea CJ, Boyce P. Assessment of Postnatal Paternal-Infant Attachment: Development of a Questionnaire instrument, *J Reprod Infant Psychol* 2008; 26(3): 195-210.

Crittenden PM, Bonvillian JD. The relationship between maternal risk status and maternal sensitivity. *Am J Orthopsychiatry* 1984; 54, 250-262.

Crittenden PM. Relationships at risk. In Belsky J, Nezworski T. (Eds.), *Clinical implications of attachment*. *NJ: Erlbaum*, Hillsdale, 1988; s.136-174.

Çıldır G, Karakoç A, Karaca S. Babaların bebek bakımına katılımının değerlendirilmesi. **SSTB** 2014, 10(4), 1-15.

Çitil Canbay F. Babalara Verilen Web Tabanlı Eğitimin Doğum Sonrası Fonksiyonel Durumlarına Etkisi, Doktora Tezi, **Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, (Danışman: Dr Öğr Ü Sibel Şeker), Aydın, 2020.

Davis EF, Schoppe-Sullivan SJ, Mangelsdorf SC, Brown GL. The role of infant temperament in stability and change in coparenting across the first year of life. **Parent Sci Pract** 2009; 9, 143–159.

Davis JP. When infants grow up in multiperson relationship systems. **Infant Ment Health J** 2007; 28, 370–392.

de Wolff MS, van IJzendoorn MH. Sensitivity and attachment: A meta-analysis on parental antecedents of infant attachment. **Child Dev** 1997; 68, 571–591.

Dinç S. Baba-Bebek Arasındaki Bağlanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, (Danışman: Yard. Doç.Dr Serpil Balcı), İstanbul, 2014.

Dollard J, Miller NE. Personality and psychotherapy. **McGraw-Hill**, New York, 1950.

Fawcett J, Tulman L, Myers ST. Development of the inventory of functional status after childbirth. **J Nurse Midwifery** 1988; 33(6): 252-260.

Faul F, Erdfelder E, Lang AG, Buchner AG. Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. **Behav Res Methods** 2007; 39, 175-191.

Fawcett J, Tulman L. Building a programme of research from the Roy adaptation model of nursing. **J Adv Nurs** 1990;1, 720–723.

Feldman R. Infant-mother and infant-father synchrony: The coregulation of positive arousal. **Infant Ment Health J** 2003; 24,1 –23.

Galovan AM, Holmes EK, Schramm DG, Lee TR. Father involvement, father-child relationship quality, and satisfaction with family work: Actor and partner in influences on marital quality. **J Fam Issues** 2014, 35(13), 1846-1867.

George C, Main M. Abused children: Their rejection of peers and caregivers. In Field TM, Goldberg S, Stern D, Sostek AM. (Eds.), High-risk infants and children: Adult and peer interaction. **Academic Press**, New York, 1980; s. 293-312.

Goldsmith H, Alansky J. Maternal and infant temperamental predictors of attachment: A meta-analytic review. **J Consult Clin Psychol** 1987;55, 805-816.

Greenberg, M., & Morris, N. Engrossment: The newborn's impact upon the father. **Am J Orthopsychiatry** 1974: 44, 520–531.

Grossmann K, Grossmann KE, Fremmer-Bombik E, Kindler H, Sheuerer-Englisch H, Zimmermann P. The uniqueness of the child-father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. **Social Dev** 2002; 11, 307–331.

Güleç D, Kavlak O. Baba- bebek bağlanma ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. *Int J Human Sci* 2013;10(2), 170-181.

Henderson AD, Brouse AJ. The experiences of new fathers during the first 3 weeks of life. *J Adv Nurs* 1991;16 (3), 293-298.

<http://aspe.hhs.gov/daltcp/reports/inatrpt.pdf> (son güncelleme tarihi: 1991, alındığı tarih: 06.10.2019).

Isabella RA, Belsky J. Interactional synchrony and the origins of infant-mother attachment: A replication study. *Child Dev* 1991;62, 373-384.

Isabella RA, Belsky J, von Eye A. The origins of infant-mother attachment: An examination of interactional synchrony during the infant's first year. *Dev Psychol* 1989; 25, 12-21.

Isabella RA. Origins of attachment: maternal interactive behavior across the first year. *Child Dev* 1993; 64, 605-621.

John A, Halliburton AL. Q Methodology to Assess Child-Father Attachment. *Early Child Dev Care* 2010;180: 1, 71 — 85.

Kara M. Doğumdan sonra ilk kez tanıştırılan bebekler ile babaların bağlanma durumu ve iletişim örüntüsünün incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, **Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Hemşirelik Anabilim Dalı. Adana, 2017.

Kılan S. Baba-bebek bağlanması ve etkileyen faktörler; Manisa örneği. Yüksek Lisans Tezi, **Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, 2019.

Kızıl-Sürücüler H. 6-12 Aylık Bebeği Olan Babalara Verilen Eğitimin Baba-Bebek Bağlanma Durumuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, **Balıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, 2019.

Kongmanee N, Sansiriphun N, Baosoung C. Stress, social support, and fathers' functional status. *Nursing J* 2017, 44(1), 84-95.

Kuruçırak Ş. 4-12 Aylık Bebeği Olan Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, **Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü**, Antalya, 2010.

Kuzgun Y, Sevim SA. Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi** 2004; 37(1): 14-27.

Kuzucu Y. Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi** 2011, 4 (35), 79-91.

Lamb ME. Father-infant and mother-infant interaction in the first year of life. *Child Dev* 1977; 48, 167–181.

Lamb ME. Fathers and child development: An introductory overview and guide. In Lamb ME. (Ed.). The role of the father in child development. **Wiley**, New York, 1997; third edition, s. 1–18, 309–313.

Lamb ME. Infant-father attachments and their impact on child development. In Cabrera NJ, Tamis-LeMonda CS (Eds.), *Handbook of father involvement*. **NY: Routledge Academic**, New York, 2012; s. 109–133.

Lamb ME. The role of the father in child development. **Wiley**, New York, 1976d.

Lamb ME, Thompson R, Gardner W, Gharnov E, Estes D. Security of infantile attachment as assessed in the strange situation: Its study and biological interpretation. **Behav Brain Sci** 1984; 7, 127-147.

Lee JY, Knauer HA, Lee SJ, Mac Eachern MP, Garfield CF. Father-inclusive perinatal parent education programs: A systematic review. **Pediatrics** 2018, 142(1), 1-18.

Lewis M, Feiring G. Infant, mother, and mother-infant interaction behavior and subsequent attachment. **Child Dev** 1989; 60, 831-837.

Lewis M, Weinraub M. The father's role in the child's social network. In Lamb ME. (Ed.), *The role of the father in child development*. **Wiley**, New York, 1976; s. 157–184.

Lucassen N, Tharne A, van IJ zendoorn MH, Bakermans-Kranenburg MJ, Volling BL, Verhulst FC, Tiemeier H. The association between paternal sensitivity and infant-father attachment security: A meta-analysis of three decades of research. **J Fam Psycho** 2011; 25, 986 –992.

Lyons-Ruth K, Gonnell DB, Zoll D, Stahl J. Infants at social risk: Relations among infant maltreatment, maternal behavior, and infant attachment behavior. **Dev Psycho** 1987; 23, 223-232.

MacDonald K, Parke RD. Parent-child physical play: The effects of sex and age of children and parents. **Sex Roles** 1986, 15, 367–378.

Main M. Analysis of a peculiar form of reunion behavior seen in some daycare children: Its history and sequelae in children who are home-reared. In Webb R. (Ed.), *Social development in childhood: Daycare programs and research*. **Johns Hopkins University Press**, Baltimore, 1977.

Main M. Avoidance in the service of attachment: A working paper. In Immelman K, Barlow G, Petrino L, Main M. (Eds.), *Behavioral development*. **Cambridge University Press**, Cambridge, 1981; s. 651-693.

Main M, Cassidy J. Categories of response to reunion with the parent at age 6: Predictable from infant attachment classifications and stable over a 1-month period. **Dev Psycho** 88: 24(3), 415–426.

Main M, Goldwyn R. Predicting rejection of her infant from mother's representation of her own experience: Implications for the abused-abusing intergenerational cycle. **Child Abuse Negl** 1984; 8, 203-217.

Main M, Solomon J. Procedures for identifying infants as disorganized/disoriented during the Ainsworth Strange Situation. In Greenberg MT, Cicchetti D, Cummings EM. (Eds.), *Attachment in the Preschool Years*. **University of Chicago Press**, Chicago, 1990; s. 121–160.

Main M, Weston DR. The quality of the toddler's relationship to mother and to father: Related to conflict behavior and the readiness to establish new relationships. **Child Dev** 1981; 52, 932-940.

Malatesta GZ, Gulver G, Tesman JR, Shepard B. The development of emotion expression during the first two years of life. **Mono Soc Res Child Dev** 1989; 54 (1—2, Serial No. 219).

Maleki A, Faghihzadeh S. The fathers' function status after transition to fatherhood and its related factors. **Prev Care Nurs Midwifery J** 2016, 6(1), 62-71.

Martin J. Infant feeding 1975: Attitudes and practice in England and Wales. **HMSO**, London. 1978.

May C, Fletcher R. Preparing fathers for the transition to parenthood: Recommendations for the content of antenatal education. **Midwifery** 2012, 29(2013), 474–478.

Mchale EP. When infants grow up in multiperson relationship systems. **Infant Ment Health J** 2007; Volume28, Issue4.

McLeod SA. Attachment Theory. Retrieved from www.simplypsychology.org/attachment.html (son güncelleme tarihi: 28.05.2009, alındığı tarih: 04.11.2019).

McLeod SA. Mary Ainsworth. Retrieved from www.simplypsychology.org/maryainsworth.html (son güncelleme tarihi: 28.05.2014, alındığı tarih: 06.11.2019).

McVeigh C, St John W, Cameron C. Fathers' functional status six weeks following the birth of a baby: A Queensland study. **Austr Midwifery J** 2005, 18 (1), 25-28.

McVeigh CA, Baafi M, Williamson M. Functional status after fatherhood, an Australian study. **JOGNN** 2002; 31(2): 165-71.

McVeigh CA. Investigating the relationship between satisfaction with social support and functional status after childbirth. **Am J Matern Child Nurs** 2000, 25(1), 25-30.

Mehall KG, Eisenberg N, Spinrad T, and Geartner T. Examining the relations of infant temperament and couples marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. **Fathering** 2009, 7(1): 23-48.

Olsavsky AL, Berrigan MN, Schoppe-Sullivan SJ, Brown GL, Claire M. Kamp Dush: Paternal stimulation and father-infant attachment, **Attach Hum Dev** 2020; 22(1): 15-26.

Özkan S, Sevil Ü. Doğum Sonrası Fonksiyonel Durum Envanterinin Geçerlilik Güvenirlik Çalışması (Postpartum functional status inventory's validity and reliability study). **TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni** 2007;6, 199–208.

Özkan S, Türkçü SG, Kayhan Ö, Ak PS, Sevil Ü. Functional Status of Women and Their Partners after Childbirth. **IJATE** 2018; 5 (3), 510–523.

Paquette D. Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. **Hum Dev** 2004: 47, 193–219.

Pedersen FA. The father–infant relationship: Observational studies in a family setting. **Praeger**, New York, 1980.

Pinel-Jacquemin S, Gaudron CZ. Siblings: parent-child attachments, perceptions, interaction and family Dynamics, **J Communications Research** Nova Science Publishers, 2013, 5. hal-01498767

Poh HL, Koh SS, Seow HC, He HG. First-time fathers' experiences and needs during pregnancy and childbirth: A Descriptive qualitative study, **Midwifery** 2014, 30(6), 779–787.

Power TG, Parke RD. Patterns of mother and father play with their 8-month-old infant: A multiple analyses approach. **Infant Behav Dev** 1983; 6, 453–459.

Poyraz M. Babaların Babalık Rolünü Algılamalarıyla Kendi Ebeveynlerinin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, **Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, Ankara, 2007.

Prior V, Glaser D. *Understanding attachment and attachment disorders: Theory, evidence and practice*. **Jessica Kingsley Publishers**, 2006.

Reisz S, Aviles AI, Messina S, Duschinsky R, Jacobvitz D, Hazen N. Fathers' attachment representations and infant feeding practices. **Appetite** 2019;1:142:104374.

Rempel ES, Wilson EN, Durrant H, Barnett J. Preparing the prescription: a review of the aim and measurement of social referral programmes. **BMJ Open** 2017;7:e017734.

Sadock BJ, Sadock VA, Ruiz P. Attachment Theory. Kaplan and Synopsis of Psychiatry. 11th ed: **Walter Kluwer Co**; New York, US, 2015. s.87-91.

Sarkadi A, Kristiansson R, Oberklaid F, Bremberg S. Fathers' involvement and children's developmental outcomes: A systematic review of longitudinal studies. **Acta Paediatr** 2008, 97 (2), 153–158.

Schaffer HR, Emerson PE. The development of social attachments in infancy. **Mono Soc Res Child Dev** 1964; 1-77.

Seçer Z, Çeliköz N, Yaşa S. Attitudes of fathers of children who attend preschool education institutions according to some personal characteristics towards fatherhood. **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2013; 1:425-38.

Sevil U, Ozkan S. Fathers' functional status during pregnancy and the early postnatal period. **Midwifery** 2009; 25(6):665-72.

Sevil U, Ozkan S. Psychometric Properties of A Turkish Version of the Inventory of Function Status-Faders. **Türkiye Klinikleri J Nurs Sci** 2010; 2(1):16-23.

Shorey S, Ang L, Goh ECL, Lopez V. Paternal involvement of Singaporean fathers within six months postpartum: A follow-up qualitative study. **Midwifery** 2019; 70, 7-14.

Shorey S, Dennis CL, Bridge S, Chong YS, Holroyd E, He HG. First-time fathers' postnatal experiences and support needs: A descriptive qualitative study. **J Adv Nurs** 2017; 73(12), 2987-96.

Sımsıkı H. Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi, Uzmanlık Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 2011.

Smith PB, Pederson DR. Maternal sensitivity and patterns of infant-mother attachment. **Child Dev** 1988; 59, 1097-1101.

Soysal AS, Ergenekon E, Aksoy E, Erdoğan E. Doğum Türü Değişkeninin Bağlanma Örüntüsü Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi, **Klinik Psikiyatri** 2000; 3: 75-85.

Soysal S, Bodur S, İşeri E, Şenol S. Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış, **Klinik Psikiyatri** 2005; 8:88-99.

Sroufe LA. Infant-caregiver attachment and patterns of adaptation in preschool: The roots of maladaptation and competence. In Perlmutter M. (Ed.), Minnesota symposium on child psychology. **NJ: Erlbaum**, Hillsdale, 1983; Vol. 16, s. 41-81.

St. George J, Freeman E. Measurement of father-Child rough-and-tumble play and its relations to child behavior. **Infant Ment Health J** 2017; 38, 709-725.

Stevenson-Hinde J, Verschueren K. Attachment in childhood. In Smith PK, Hart CH (Eds.) Blackwell handbook of childhood social development. **Blackwell publishing company**, USA, 2002. s.182-204.

Switzky LT, Vietze P, Switzky H. Attitudinal and demographic predictors of breast-feeding and bottle-feeding behavior in mothers of six-week old infants. **Psychological Reports** 1979; 45:3-14.

Teti DM, Nakagawa M, Das R, Wirth O, Ablard KE. Behavioral correlates of child-mother attachment and attachment concordance among infants and older siblings. Paper presented at **The biennial meeting of the Society for Research in Child Development**, Kansas City, MO. 1989, April.

Tulman L, Fawcett J, Weiss M. The Inventory of Functional Status—Fathers. Development and psychometric testing. **J Nurs Midwifery** 1993; 38, 276-282.

Üstünöz A. Güvenç G. Akyüz A. Oflaz F. Comparison of Maternal and Paternal-Fetal Attachment in Turkish Couples. **Midwifery** 2010; 26, 1-9.

Van IJzendoorn, MH, de Wolff, MS. In search of the absent father—Meta-analyses of infant-father attachment: A rejoinder to our discussants. **Child Dev** 1997; 68, 604-609.

Virginia LC, Nancy L, associates Inc. Infant attachment: what we know now. **U.S department of health and human services**. Available at: 1991.

Wille DE. Attachment: The affects of prematurity and mother-infant interaction. Paper presented at the **International Conference on Infant Studies**, Washington, DG, 1988.

Williamson M, McVeigh C, Baafi M. An Australian perspective of fatherhood and sexuality. **Midwifery** 2008, 24(1), 99-107.

World Health Organization. (WHO). WHO recommendations on postnatal care of the mother and newborn, 2013. Erişim adresi:

https://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/postnatal-care-recommendations/en/ (son güncelleme tarihi: 03.06.2013, alındığı tarih: 17.02.2020).

Yapıcı S, Yapıcı M. **Çocukta Sosyal Gelişim, Bilim, Eğitim ve Düşünce Dergisi** 2005; 5(2): 2-7.

Yargawa J, Leonardi-Bee J. Male involvement and maternal health outcomes: Systematic review and meta-analysis. **J Epidemiol Community Health** 2015, 69 (6), 604–612.

Yun-Yu C, Hsiu-Hung C, Chan TF, Yeh CH. and Yu-Lai C. Prenatal predictors for father–infant attachment after childbirth, **J Clin Nurs** 2011:21, 1577–1583.

Zeybekoğlu Ö. Comtemporary fatherhood and the family from the male perspectives. **MJH** 2013; 3(2):297-328.

9. ÖZGEÇMİŞ

1983 yılında Nevşehir’de doğdum. İlk, orta ve lise öğrenimimi Nevşehir’de tamamladım. Lisans eğitimimi 2002-2009 yılları arasında Marmara Üniversitesi Hemşirelik bölümünde aldım. İki yıl kamu kurumlarında sosyal yardım ve aile danışmanlığı programlarında çalıştım. 2017 yılından bu yana Pamukkale Üniversitesi bünyesinde görev yapmaktayım. Evliyim, iki çocuk annesiyim.

EKLER

Ek 1. TANITICI BİLGİ FORMU

Bu çalışma, Postpartum Dönemde Baba-Bebek Bağlanmasının Fonksiyonel Duruma Etkisi amacıyla planlanmıştır. İsmınızı yazmanız gerekmektedir. Vereceğiniz yanıtlar bu çalışma dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

TANITICI BİLGİ FORMU

- 1) Yaşınız: .....
- 2) Eğitim durumunuz:
  - a) İlk okul b)Önlisans c)Lisans d)Yüksek lisans-doktora
- 3) Mesleğiniz:.....
- 4) Ailenin ortalama aylık geliri: .....
- 5) Gelir durumu:
  - a) Gelir giderden az
  - b) Gelir giderden denk
  - c) Gelir gider fazla
- 6) Sosyal güvenceniz var mı?
  - a) Evet b) Hayır c) Diğer.....
- 7) Evlilik yaşı .....
- 8) Evlilik süresi: .....
- 9) Kaçınıcı evlilik: .....
- 10) Yaşayan çocuk sayısı:.....
- 11) Bebeğinizin son çocuğunuz ile yaş farkı nedir?.....
- 12) Bebeğinizin olmasını planlamış mıydınız?
  - a) Evet
  - b) Hayır
- 13) Babalık haberi sizi nasıl etkiledi?
  - a)mutlu oldum b)mutsuz oldum c)hazırdım d)kaygılandım
- 14) Bebeğin yaşı (ay):.....
- 15) Bebeğin cinsiyeti:
  - a)Kız b)Erkek
- 16) Anne (eş) yaşı:.....
- 17) Anne (eş) eğitim durumu:
  - a)İlkokul b)Önlisans c)Lisans d)Yüksek lisans-doktora
- 18) Anne (eş) meslek:.....

19) Aile tipi:

- a) Çekirdek aile (anne-baba ve çocuklar)
- b) Geniş Aile (anne-baba, çocuklar ve büyükanne, büyükbaba...

20) Evde bebek bakımında size destek olan kimse var mı?

- a) Evet (ise) yakınlık derecesi.....
- b)Hayır

21) Ev işlerine yardımcı olan var mı?

- a) Evet
- b)Hayır

22) Doğuma hazırlık eğitimi aldınız mı?

- a) Evet
- b)Hayır

23) Gebelik ve doğum ilgili bilgi aldınız mı?

- a) Evet
- b)Hayır

Ek 2. BABA- BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

BABA - BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ

1. **Bebekle ilgilendiğim zamanlar kızgınlık veya öfke hissediyorum;**
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Çok nadir
  - e. Hiçbir zaman
2. **Bebekle ilgilendiğim zamanlar, onun huysuzlaştığını ve beni üzmeye çalıştığını hissediyorum;**
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Çok nadir
  - e. Hiçbir zaman
3. **Son iki hafta içinde bebek ile ilgili duygularımı şöyle tanımlıyorum;**
  - a. Hoşlanmama
  - b. Bebeğe karşı güçlü duygularım yok
  - c. Zayıf sevgi
  - d. Orta düzeyde sevgi
  - e. Yoğun sevgi
4. **Bebeğimin neye ihtiyacı olduğunu ya da ne istediğini anlayabiliyorum;**
  - a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e. Hiçbir zaman
5. **Bebeğimle olan etkileşim seviyemi göz önüne alırsak şöyle olduğuma inanıyorum;**
  - a. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha fazla ilgiliyim.
  - b. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha fazla ilgiliyim.
  - c. Benimle aynı durumdaki çoğu babayla aynı seviyede ilgiliyim.
  - d. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan biraz daha az ilgiliyim.
  - e. Benimle aynı durumdaki çoğu babadan çok daha az ilgiliyim.
6. **Bebeğimle birlikteyken sıkıldığımı hissediyorum;**
  - a. Her zaman
  - b. Sık sık
  - c. Ara sıra
  - d. Hiçbir zaman

-
7. **Bebęimle birlikte diğer insanların yanındayken onunla gurur duyduğumu hissediyorum;**
a. Her zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Hiçbir zaman
8. **Bebekle ilgilenmeye ve onun bakımına mümkün olduğu kadar katılmaya çalışıyorum;**
a. Doğru
b. Doğru değil
9. **Kendimi(eşim dışında) çevremdeki insanlarla bebek hakkında konuşurken buluyorum;**
a. Hergün birçok kez
b. Hergün birkaç kez
c. Günde bir kez
d. Nadiren
10. **Bebekten ayrılmam gerektiği zamanlar kendimi;**
a. Her zaman üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak her zaman zor gelir)
b. Sık sık üzgün hissederim (ya da ondan ayrılmak sık sık zor gelir)
c. Hem üzüntü hem de rahatlama duygularını birlikte hissederim.
d. Sık sık rahatlamış hissederim (ve ayrılmak sık sık kolay gelir).
e. Her zaman rahatlamış hissederim (ve ayrılmak her zaman kolay gelir).
11. **Bebekle birlikteyken;**
a. Her zaman çok doyum alıyorum.
b. Sık sık doyum alıyorum.
c. Ara sıra doyum alıyorum.
d. Çok nadir doyum alıyorum.
12. **Bebekle birlikte olmadığım zamanlar, kendimi onu düşünürken buluyorum;**
a. Her Zaman b. Sık sık c. Ara sıra d. Çok nadir e.Hiçbir zaman
13. **Bebekle birlikteyken;**
a. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı uzatmaya çalışırım.
b. Hiçbiri
c. Genellikle onunla geçirdiğim zamanı kısa tutmaya çalışırım.

14. **Bebekten bir süre uzak kaldığımda, onunla tekrar birlikte olmak için genellikle şöyle hissederim;**
- Bu düşünceden yoğun bir keyif alırım
  - Bu düşünceden orta düzeyde keyif alırım
  - Bu düşünceden çok az keyif alırım
  - Bu düşünce hakkında hiçbir şey hissetmem.
  - Bu düşünce hakkında olumsuz hislerim olur.
15. **Geçen üç ay süresince (son üç ay), beş dakika ya da daha fazla süreyle kendimi uyuyan bebeği izlerken buluyorum;**
- Her zaman
  - Sık sık
  - Ara sıra
  - Hiçbir zaman
16. **Artık bebek hakkında şöyle düşünüyorum;**
- Tam olarak benim bebeğim gibi.
  - Biraz benim bebeğim gibi.
  - Henüz gerçekten benim bebeğim gibi değil.
17. **Bebek nedeniyle vazgeçmek zorunda kaldığımız şeyleri düşününce;**
- Ona çok fazla kızdığımı görüyorum
  - Ona orta düzeyde kızdığımı görüyorum
  - Ona çok az kızdığımı görüyorum
  - Ona hiç kızmıyorum
18. **Geçen üç ay süresince (son üç ay), kendime zaman ayıramadığımı ve kendi uğraşlarımı sürdüremediğimi hissediyorum;**
- Her zaman
  - Sık sık
  - Ara sıra
  - Hiçbir zaman
19. **Bebeğimle birlikte olduğum zaman genellikle;**
- Çok sabırsızım
  - Biraz sabırsızım
  - Biraz sabırlıyım
  - Çok sabırlıyım

Ek 3. BABALARIN FONKSİYONEL DURUM ENVANTERİ

LÜTFEN EŞİNİZ HAMİLE KALDIĞINDAN BU YANA GEÇEN ZAMANI DÜŞÜNÜN VE DAHA SONRA AŞAĞIDAKİ MADDELERE YANIT VERİN

BÖLÜM 1

Lütfen eşiniz hamile kalmadan önce her zaman yaptığınız ev işlerini gözden geçirin ve daha sonra hamileliğinden beri bu işleri ne dereceye kadar yapmayı sürdürdüğünüzü işaretleyin

Eşimin hamileliğinden önce her zaman yaptığım işler şunlardır. Bu işleri yapmaya hala devam ediyorum:

	HİÇ YAPMADIM	KISMEN YAPIYORUM	ÖNCEKİYLE AYNI YAPIYORUM	ÖNCEKİNDEN DAHA FAZLA YAPIYORUM
1- Ev temizliği				
2- Evi derleyip düzenleme (yatak yapma, ortalığı toplama gibi)				
3- Çamaşır yıkama				
4- Ütü yapma				
5- Bulaşık yıkama				
6- Yemek yapma				
7- Evle ilgili dış işleri yapma (fatura ödeme, banka işlemleri gibi)				
8- Bakkal alışverişi yapma				
9- Bakkaliye dışı alışveriş yapma (ev gereçleri, ev aletleri alma gibi)				
10- Ayak işleri yapma				
11- Ağır ev işleri, bakım onarım işleri yapma (Mevsimlik ev temizliği, boya-badana yapma gibi)				
12-Evcil hayvanların bakımını yapma				

Yorumlar:

BÖLÜM 2:

Lütfen eşiniz hamile kalmadan önce her zaman yaptığınız sosyal ve toplumsal faaliyetleri gözden geçirin ve daha sonra hamileliğinden beri bu işleri ne dereceye kadar yapmayı sürdürdüğünüzü işaretleyin

Eşimin hamileliğinden önce her zaman yaptığım faaliyetler şunlardır. Bu faaliyetleri yapmaya hala devam ediyorum:

	HİÇ YAPMADIM	KISMEN YAPIYORUM	ÖNCEKİYLE AYNI YAPIYORUM	ÖNCEKİNDEN DAHA FAZLA YAPIYORUM
13- Toplumsal hizmet organizasyonlarına katılma (siyasi faaliyetler, gönüllü yaygın gruplar, izcilik gibi)				
14- Dini toplantılara katılma				
15- Arkadaşlarla buluşma				
16- Akrabalarla buluşma				
17- Sosyal klüplere katılma (spor faaliyetleri, fotoğraf klüpleri, kahveye gitme gibi)				

Yorum:

BÖLÜM3:

BU BÖLÜMÜ BEBEĞİNİZ DOĞDUYSA CEVAPLANDIRIN. BEBEĞİNİZ DOĞMADIYSA BİR SONRAKİ BÖLÜME GEÇİN

Lütfen bebeğinizin bakımı ile ilgili istekli olduğunuz işleri ne derece üstlendiğinizi işaretleyin.

	HİÇ YAPMADIM	HENÜZ BAŞLIYORUM	KISMEN YAPIYORUM	TAMAMEN YAPIYORUM
18- Gündüz beslenme				
19- Gece beslenme				
20- Bebeğe banyo yaptırma				
21- Bebeğin altını değiştirme				
22- Bebeğin giysilerini değiştirme				
23- Bebeğe oyun oynama				

Yorum:

BÖLÜM 4:**BU BÖLÜMÜ BASKA COCUĞUNUZ VARSA CEVAPLANDIRIN. BASKA COCUĞUNUZ YOKSA BİR SONRAKİ BÖLÜME GECİN**

Lütfen eşinizin bu son hamileliğinden önce, her zaman yapmış olduğunuz çocuk bakımı ile ilgili işleri gözden geçirin ve daha sonra eşinizin gebeliğinden bu yana bu işleri ne derece yaptığınızı işaretleyin

Eşimin hamileliğinden önce her zaman yaptığım işler şunlardır. Bu işleri yapmaya hala devam ediyorum:

	HİÇ YAPMADIM	KISMEN YAPIYORUM	ÖNCEKİYLE AYNI YAPIYORUM	ÖNCEKİNDEN DAHA FAZLA YAPIYORUM
24- Çocuk (çocukları) besleme				
25- Çocuk (çocuklar) için gece kalma				
26- Çocuğa (çocuklara) banyo yaptırma				
27- Altlarını değiştirme				
28- Çocuk (çocukların) giysilerini değiştirme				
29- Çocuk (çocuklarla) oyun oynama				
30- Çocuk (çocukları) taşıma				
31- Çocuğa (çocukların) okuma ve okul ödevlerinde yardım etme				
32- Çocuk (çocukları) okula, derslere, kurslara ya da doktora-dişçiye götürüp getirme				
33- Çocuğun (çocukların) okul veya spor faaliyetleri ya da başka faaliyetlerinde yanında olma				
34- Çocuk (çocukları) arkadaşları ile oyun oynarken denetleme				

Yorum:

BÖLÜM 5:

Lütfen eşinizin son hamileliğinden önce her zaman yapmış olduğunuz kişisel bakım faaliyetlerinizi gözden geçirin ve daha sonra son bir ya da iki hafta süresince bu faaliyetlerinizi ne derece yapmayı sürdürdüğünüzü işaretleyiniz.

Eşimin hamileliğinden önce her zaman yaptığım işler şunlardır. Bu işleri yapmaya hala devam ediyorum:

	HİÇ YAPMADIM	KISMEN YAPIYORUM	ÖNCEKİYLE AYNI YAPIYORUM	ÖNCEKİNDEN DAHA FAZLA YAPIYORUM
35- Spor yapma				
36- Daha çok ya da farklı yiyecekler yeme				
37- Müzik dinleme				
38- Kitap, gazete dergi okuma				
39- Kendine çeki-düzen verme (saç bakımı, tıraş olma gibi)				
40- Televizyon seyretme				
41- Cinsel aktivitede bulunma				

Yorum:

BÖLÜM 6:

SU ANDA BİR İŞTE ÇALIŞIYORSANIZ BU BÖLÜMÜ CEVAPLANDIRIN. İSSİZSENİZ DİĞER BÖLÜME GECİN.

Lütfen eşiniz hamile kalmadan önceki durumla kıyaslayarak, geçen bir ya da iki hafta süresince işyerindeki yaşantınızın nasıl olduğunu düşünüp aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

	HİÇBİR ZAMAN	BAZEN	ÖNCEKİ GİBİ	ÖNCEKİNDEN DAHA FAZLA
42- İşle ilgili her zaman yaptığı çalışmaları yapma				
43- İşle ilgili hedeflerine ulaşma				
44- Her zamanki çalışma saatlerinde çalışma				
45- İşini dikkatli ve tam yapma				
46- Mesleki faaliyetlere katılma (meslek birliği faaliyetleri ya da dernek, sendika faaliyetleri)				

Yorum:

BÖLÜM 7:

OKULA DEVAM EDİYORSANIZ LÜTFEN BU BÖLÜMÜ CEVAPLANDIRIN.

Lütfen eşiniz gebe kalmadan önceki durumla kıyaslayarak, geçen bir ya da iki hafta süresince okul yaşantınızın nasıl olduğunu düşünüp aşağıdaki soruları yanıtlayınız.

	HİÇBİR ZAMAN	BAZEN	ÖNCEKİ GİBİ	ÖNCEKİNDEN DAHA FAZLA
47- Derslere devam etme				
48- Ödevleri zamanında yapma				
49- Hedeflere ulaşma- konuları öğrenme				
50- Müfredat programı dışındaki faaliyetlere katılma				
51- Dersler ya da tartışmalara konsantre olma				

Yorum:

BÖLÜM 8:

Yapmayı istediğinizden daha çok yaptığınız diğer faaliyetleriniz var mı?

_____Hayır _____Evet

Yanıtınız Evet ise:

Lütfen yapmayı istediğinizden daha çok yaptığınız her bir faaliyeti sıralayarak yazınız:	Bu faaliyetleri neden yapmayı istediğinizden daha çok yapıyorsunuz.
--	---

Ek 4. ETİK KURUL İZİNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 31/12/2018-E.90559

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik
Kurulu

Sayı :60116787-020/90559
Konu :Başvurunuz hk.

31/12/2018

Sayın Prof. Dr. Sevgi ÖZKAN

İlgi :19.12.2018 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçe ile başvurmuş olduğunuz "**Postpartum Dönemde Baba-Bebek Bağlanması Fonksiyonel Duruma Etkisi**" konulu çalışmanız **25.12.2018 tarih ve 24 sayılı** kurul toplantımızda görüşülmüş olup,

Yapılan görüşmelerden sonra, söz konusu çalışmanın yapılmasında **ETİK AÇIDAN SAKINCA OLMADIĞINA**, altı ayda bir çalışma hakkında Kurulumuza bilgi verilmesine oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Tahir TURAN
Başkan

Ek 5. KURUM İZİNİ

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/01/2019-E.1325

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü

Sayı :65124556-600/
Konu :Araştırma ve Planlama İşleri

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜNE

İlgi :04/01/2019 tarihli, 731 sayılı yazı

İlgide kayıtlı yazınıza istinaden Enstitünüz Hemşirelik Anabilim Dalı Doğum Kadın Hastalıkları Hemşireliği Bilim Dalında tezli yüksek lisans yapan Neslihan TÜRKÇÜER'in "Postpartum Dönemde Baba-Bebek Bağlanmasının Fonksiyonel Duruma Etkisi" konulu tez çalışmasına yönelik anket yapma talebi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığımız tarafından uygun bulunmuş olup, ilgili anabilim dalı yazısı ekte sunulmuştur.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. İbrahim TÜRKÇÜER
Merkez Müdürü

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/01/2019-E.1265

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Sayı :47395555-600/
Konu :Araştırma ve Planlama İşleri(Genel)

SAĞLIK ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi :04/01/2019 tarihli, 731 sayılı yazı

İlgi yazınıza istinaden; Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Doğum Kadın Hastalıkları Hemşireliği Bilim Dalında tezli yüksek lisans yapan Neslihan TÜRKÇÜER'in "Postpartum Dönemde Baba-Bebek Bağlanmasının Fonksiyonel Duruma Etkisi" konulu tez çalışmasına yönelik anket talebi uygun bulunmuştur.
Bilgilerinize arz olunur.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Selçuk YÜKSEL
Anabilim Dalı Başkanı V.

Ayrıntılı bilgi için İrtibat : Keriman KARA

Tel: 0 (258) 0
E-Posta:

Faks: 0 (258) 0
Elektronik Ağ: <http://psu.edu.tr/tip>

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 6. BABA BEBEK BAĞLANMA ÖLÇEĞİ KULLANIM İZİNİ

u.edu.tr/?_task=mail&_action=show&_uid=1189&_mbox=INBOX&_search=995996f889f3b5e5f7d7aa03988df10a&_caps=pdf%3D1%2CFlash%3D0%2Ctif%3D0

ler m Muud'una Göre Öz... ekan m Muud'una Göre Öz...

nturkcuer@pau.edu.tr Kapat

E-Posta Adresler Ayarlar

Tümüne Ya... İlet Sil Taşı Yazdır İşaretle Daha Fazla

Re: Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği Posta: 1 / 1

Gönderen: duygugulec
Alınan: NESLİHAN TÜRKÇÜER
Tarih: 10.12.2018 09:38

Merhaba Neslihan hanım,
Ölçeği kullanabilirsiniz. ekte iletıyorum.Çalışmanızda başarılar diliyorum.

Kimden: "NESLİHAN TÜRKÇÜER" <nturkcuer@pau.edu.tr>
Kime: "duygugulec" <duygugulec@ege.edu.tr>
Gönderilenler: 7 Aralık Cuma 2018 22:36:29
Konu: Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği

Hocam, Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde, Sevgi Özkan danışmanlığında yüksek lisans yapmaktayım. Yüksek lisans tezimde geçerlilik ve güvenilirlik incelemesi yaptığınız Baba-Bebek Bağlanma Ölçeği'ni kullanmak istiyorum. Bu konuda kullanım iznimize ihtiyacım var. Desteğiniz için teşekkürler.

Neslihan Türkçüer
Hemşire, Aile Danışmanı, Cinsel Terapist

İletişim
Adres:Pamukkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Kınaklı Kampüsü 20160 DENİZLİ
Tel:0 258 296 43 77, Cep:0 553 610 85 21
E-mail:nturkcuer@pau.edu.tr

ölçek yaym.pdf (~376 KB)
Baba Bebek Bağlanma Ölçe...